

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav východoevropských studií

Bakalářská práce

Josef Vysoký

Slovotvorba slovesa v ruském matu

Word formation of verbs in Russian mat

Praha 2016

Vedoucí práce: doc. Dr. phil. Markus Giger

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne

.....

Josef Vysoký

Klíčová slova

[slovotvorba; sloveso; ruština; mat]

Key words:

[word formation; verb; Russian; mat]

Abstrakt

Předkládaná práce se věnuje otázce jazykového fenoménu spojeného s ruským (východoslovanským) prostředím označovaným jako *mat*. Důvodem pro sepsání této práce je aktuálnost a živost *matu* v současnosti a zároveň jeho časté přehlížení v odborných pracích. Tento jazykový fenomén je vnímán na pozadí tzv. areálů vulgarismů, tedy rozdělení jazyků různých jazykových skupin evropských jazyků podle tématu jejich nadávek-vulgarismů. Dále je v práci objasněn pojem *mat*, jeho složení a funkce. Předmětem práce je analýza slovtvorných postupů uplatňovaných při tvorbě slovesa v *matu* a jeho potenciálu vyjadřovat význam neobscénní v porovnání s původním obscénním významem kořenů slov *matu*. Čtvrtá kapitola porovnává vulgarismy- nadávky v ruském a českém jazyce, kdy se soustředí v souladu s tématem práce na konkrétní slovní druh, na slovesa.

Abstract:

In this thesis we analyze a linguistic phenomenon in Russian language (and East Slavic area) called *mat*. The task of *mat* is actual and wide spread in Russian language, but also overlooked in contemporary linguistic scientific literature. The *mat* is in our thesis analyzed on background of so called typology of swearing, which is a distribution of languages of various language families of European languages based on the common features (themes or functions) of their swearing. In this thesis is also clarified the term *mat*, its function and its composition. The aim of this thesis is word formation process of verbs in *mat* and its potential to express non obscene meaning by using a stem of obscene words, i.e. *mat*. The fourth part compares swearing- vulgarism in Russian and in Czech language, where the focus is to the verbs according to the theme of this thesis.

Poděkování:

Na tomto místě bych rád poděkoval doc. Dr. phil Markusu Gigerovi za vedení práce a podnětné rady. Dále bych rád poděkoval PhDr. Daně Hoškové Ph.D., která mi v době gymnaziálních studií dala základy ruského jazyka a pomáhala mi je dále rozvíjet. Děkuji.

Obsah

ÚVOD	9
1 AREÁLY VULGARISMŮ A RUSKÝ MAT	12
1.1 DEFINOVÁNÍ POJMŮ „NADÁVKA“, „URÁŽKA“ A „VULGARISMUS“	12
1.2 TYPOLOGIE A AREÁLY VULGARISMŮ	14
1.3 RUSKÝ MAT	17
1.3.1 <i>Reflexe matu jako fenoménu ve veřejné i vědecké sféře</i>	17
1.3.2 <i>Definice matu a jeho klasifikace v rámci ruského národního jazyka</i>	20
1.3.3 <i>Užívání matu</i>	23
2 MORFOLOGIE A SLOVOTVORBA RUSKÉHO SLOVESA V MATU	25
2.1 TVOŘENÍ SLOVES V RUŠTINĚ A JEJICH CHARAKTERISTIKA	26
2.2 MOTIVACE A JEJÍ ROLE PŘI TVORBĚ SLOVESA V RUSKÉM MATU	27
2.3 DERIVACE	28
2.3.1 <i>Prefixální</i>	30
2.3.2 <i>Sufixální</i>	31
2.3.3 <i>Prefixálně-sufixální</i>	33
2.4 KOMPOZICE	34
2.5 KONTAMINACE	35
3 SÉMANTIKA SLOVESA RUSKÉHO MATU	36
3.1 VÝZNAM SLOVESA V MATU	37
3.2 SUBSTITUTIVNÍ UŽITÍ SLOVESA V MATU	38
3.2.1 <i>Úloha afixů při rekonstrukci významu slovesa v matu</i>	39
3.3 SLOVESA MATU S VÝZNAMEM DANÝM	40
3.4 KLASIFIKACE VÝZNAMŮ SLOVES MATU	41
3.4.1 <i>Slovesa s významem fyzické agrese</i>	42
3.4.2 <i>Slovesa s významem pohybu</i>	42
3.4.3 <i>Slovesa s významem pojícím se s popisem mluvního aktu</i>	43
3.4.4 <i>Slovesa s významem popisu psychické stránky člověka (pocity, postoje)</i>	43
3.4.5 <i>Slovesa s významem získat a ztratit</i>	44
3.4.6 <i>Shrnutí</i>	45
3.5 MAT V LEXIKOGRAFII	45

4	KOMPARACE ČESKÝCH A RUSKÝCH VULGARIT	47
4.1	ROZDÍLY MEZI ČEŠTINOU A RUŠTINOU	47
4.2	SHODNÉ RYSY ČEŠTINY A RUŠTINY	49
	ZÁVĚR.....	51
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
	PŘÍLOHA I	56
	PŘÍLOHA II.....	66

Seznam zkratek

KRJa – Национальный корпус русского языка. Dostupné z: <http://www.ruscorpora.ru>

RG 80 – Русская грамматика Т. 1, 1982, Москва.

RM – Internetová stránka Russki-mat. Dostupné z: <http://www.ruski-mat.net/home.php>

SNČ – Slovník nespisovné češtiny

SSJČ – Slovník spisovného jazyka českého. Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz>

ЭССЯ – Этимологический словарь славянских языков, Вып. 8. 1981.

Úvod

Předkládaná práce má za cíl popsat dílčí oblast lingvistického fenoménu v ruském jazyce, který je obecně označován jako *mat*. V souladu s názvem práce a jejím zadáním se zde soustředíme na jeden konkrétní slovní druh, tedy na sloveso a na jeho postavení v *matu*. Na základě povahy práce se u čtenáře předpokládají odpovídající znalosti, a proto je v předkládané práci minimalizovaná teoretická část podrobně vysvětlující definice lingvistických pojmů, slovtvorných procesů a různých polemik s tímto spojených, abychom zbytečně nezatěžovali práci informacemi, které s prací přímo nesouvisí. Pro upřesnění potenciálně sporných míst jsme uvedli alespoň krátké vysvětlení a odkázali se na příčné authority.

Podnětem k výběru tohoto v ruské jazykovědě nejednoznačně přijímaného fenoménu s řadou sociolingvistických překážek byla právě ona povaha něčeho zakázaného, tabuizovaného a úmyslně přehlíženého. Jak bude vysvětleno dále v práci, povaha *matu* vyzývá u většiny ruských lingvistů ctících tradice kulturního chování a ústního projevu odpor. To je podle našeho názoru jeden z důvodů, proč je jeho výzkum značně omezen na poměrně krátké a zobecňující závěry, které se však mnohdy tváří jako konečné, neměnné a absolutně platné. Možná a podle nás právě kvůli uvedené sociolingvistické situaci v ruském prostředí se tématu věnovali především zahraniční lingvisté. Jedním z důvodů, proč bylo těžiště výzkumu *matu* v zahraničí, je jistě i fakt, že u lidí, jejichž rodným jazykem není žádný z východoslovanských jazyků, nemusí taková činnost vyvolávat množství subjektivních překážek spojených s tabuizací tématu. Většina dosud sepsaných a již poměrně starých prací se zřídka kdy věnovala pouze studiu *matu*. Dřívější práce zahrnovali *mat* do prací širších měřítek a *matu* byla pouze vyčleněna určitá část. Nepovažujeme za vhodné zde podrobně popisovat historii výzkumu *matu*, jelikož vývoj jeho výzkumu v posledních čtyřech dekadách je nastíněn v první kapitole. Případné zájemce o ucelenější historii lingvistického zkoumání *matu* odkazujeme na článek V. M. Mokienka (Мокиеко, 1994), kde zájemce jistě nalezne všechny poptávané informace.

Přes veškerý odpor, který *mat* vyvolává (nejen) u rodilých mluvčích ruského jazyka, se jedná o téma nanejvýš aktuální a živé. Právě aktuálnost tématu a jeho absence v českém prostředí nás vedly k výběru tohoto tématu. Dalším z důvodů pro „rehabilitaci“ vědeckého zájmu o *mat* je podle nás i fakt, že studium různých forem slangu, argotu a jim podobných

jazykových variant se považuje za vcelku běžné a přípustné, nevidíme proto důvod, proč by se neměl *mat* stát předmětem studií, článků a absolventských prací.

Mat je svojí povahou v úplnosti nezachytitelný ve slovnících. Dalším a výrazným rysem je jeho okazionálnost, která může přerůst v dočasné zakotvení v úzu, a proto si klasifikace významů, založená na námi sebraném materiálu, uvedená ve třetí kapitole naší práce (viz 3.4), neklade za cíl být jedinou a absolutně platnou, vztahuje se však na náš materiál.

Vedle řady komplikací společenského charakteru spojených se studiem takového jevu, jenž je předmětem této práce, jsme narazili na nepříjemnost spojenou s pseudonymy autorů některých článků, které původně znemožňovaly jejich identifikaci. Autoři potřebných prací byli nakonec identifikováni, a jsou proto uváděni, v případě kdy není pochyb o jejich autorství, pod svými vlastními jmény.

Pro odkazování se na odbornou literaturu jsme zvolili typ převažující v současné lingvistické literatuře. Odkazy na námi sebrané příklady jsou formou čísla za příslušným příkladem a odkazují na přílohu I.

Zdroje, ze kterých jsme čerpali, jsou až na výjimky elektronické, nejčastěji se jedná o internetové stránky, proto jsme příslušné odkazy opatřili odkazem na dotyčnou internetovou stránku a datem posledního přístupu. Jako primární zdroje materiálu pro naši práci považujeme internetová fóra, sociální sítě, chaty apod. Dalším užitečným zdrojem byl korpus ruského jazyka, který zachycuje některé z námi analyzovaných tvarů. Materiál byl sbírán v průběhu období práce na předkládaném textu.

Text je rozdělen do čtyř částí - kapitol. První kapitola uvádí do studia vulgarit-nadávek a definuje naše chápání *matu*. Ve druhé kapitole je dán popis stavby slovesa a slovtvorných postupů uplatňovaných při tvorbě slovesa v *matu*. Třetí kapitola je věnována významové stránce slovesa *matu* a klasifikaci jím nejčastěji nabývaných významů. Krátkému srovnání českého a ruského jazyka v oblasti vulgarit s původním významem spojeným s obscénní či tabuizovanou oblastí lidského života je pak věnována čtvrtá kapitola. K práci jsou připojeny dvě přílohy. První je seznamem námi sebraných sloves seřazených v abecedního pořádku jejich kořenů, s odkazem na zdroj a datum posledního přístupu. Druhá příloha je seřazením materiálu do skupin podle jeho významů. K vytvoření příloh jsme přistoupili s cílem nezatěžovat vlastní text práce řadou internetových odkazů a výčtem slov spadajících do té či oné skupiny. Pokud bychom tak neučinili, byla by podle nás výrazně narušena estetická stránka práce.

Přestože je text psán v českém jazyce, citované cizojazyčné zdroje jsme ponechali v originálním znění, a to vzhledem k současným nárokům na znalost anglického jazyka a vzhledem k povaze práce zaměřené na jev ruskojazyčného prostoru.

Nakonec bychom rádi podtrhli, že cílem práce není šířit bezúčelně vulgaritu, ale pokusit o popis části fenoménu, kterému je rozhodně třeba věnovat odbornou pozornost. Abychom předešli nedorozumění, jsou analyzované výrazy uváděny ve svém plném znění bez opisu, který by mohl být zavádějící.

I Areály vulgarismů a ruský *mat*

Centrem pozornosti této práce je specifická oblast jazyka přesahující hranice slovní zásoby a částečně zasahující do předmětu zkoumání kulturologie a sociologie. Užívání analyzované slovní zásoby je spojeno s řadou jevů spojených s výše uvedenými společenskovědními obory. Cílem této kapitoly ani práce není dát komplexní analýzu vulgarismů, ale představit jejich základní rysy zejména ve vztahu k ruskému a českému prostředí, aby tak bylo usnadněno chápání koncepce areálů vulgarismů a povahy *matu*. V této kapitole se nejprve zjednodušeně zaměříme na pojmové vymezení oblasti zájmu a následně se zaměříme na vysvětlení pojmu *mat*, tak jak jej budeme chápat v naší práci.

1.1 Definování pojmů „nadávka“, „urážka“ a „vulgarismus“

Jakkoli je hranice mezi pojmy urážka, nadávka a vulgarismus pro běžného mluvčího nejasná či spíše mnohdy nedůležitá, je třeba mezi nimi rozlišovat, a to i přes jejich shodný rys tj. asociování negativního. Všem uvedeným pojmům je společné určité stylistické zabarvení sdělení a užívání pro daný jazyk typických expresivní prostředků. Ve spojitosti s tématem jsme zde schopni posuzovat jen verbální stránku těchto pojmů. Urážky a nadávky bývají často doprovázeny nonverbální komunikací, kterou však musíme ponechat stranou, jelikož neodpovídá zaměření předkládané práce. Vynecháním nonverbální složky jsme odstranili jednu z forem urážky, tedy urážku způsobenou jinak než promluvou/písemně. Urážka je adresná, váže se ke konkrétní osobě. Nadávka se na adresnosti vůči osobě zakládat nemusí, zároveň je častokrát nadávka součástí urážky. Urážka ani nadávka nemusí být nutně vulgární¹.

E. Ďurovič zařazuje nadávku z hlediska slovnědruhového k citoslovcím a účel nadávky definuje jako vyjádření co nejvyšší míru expresivity, kdy je konkrétní nadávka bez lexikálního významu (srov. Ďurovič, 2005, s. 50). Nemůžeme ji tedy chápat doslovně. Nadávce je vlastní především její expresivita, které je dosaženo prolomením společenského

¹ Na tomto místě nám slovníkové vysvětlení nepostačí, přesto je pro srovnání uvádíme společně s vysvětlením v podání F. Čermáka (Čermák, 2011, Slovník lingvistických termínů).

Urážka je „výrok, jednání, čin, kt. se dotýká něčí cti; pohana, potupa“ (Slovník spisovného jazyka českého) a nadávka je definována jako „hrubé, urážlivé pojmenování“ (tamtéž). Srov. „Nadávka- adresné hanlivé a obv. i vulgární označení osoby, užitá často jako výraz silné negativní emoce, zvl. jako výraz evaluativní funkce“ (Čermák, 2011, Slovník lingvistických termínů).

tabu, přičemž množina tabuizovaných oblastí je široká a závislá na době a kulturním prostředí. Z tohoto důvodu jsme oprávněni tvrdit, že nadávka nemusí být vulgární a může se týkat náboženské tematiky, sociálního statusu, prisuzovaných vlastností apod. Nadávky lze klasifikovat podle různých kritérií, nejčastěji je užito hlediska účelu, za jakých podmínek byla nadávka vyřčena nebo zařazena do výpovědi (srov. Ljung, 2011, s. 24-44).

Tvary nejen samotných lexém, ale i celých jejich uskupení tvořících obsah sdělení, jehož rolí je funkce „nadávky“, jsou dále modifikovány podle gramatických, syntaktických, sémantických a jiných pravidel a možností konkrétního sledovaného jazyka. Nejčastěji jsou nadávky zařazovány jako součást slangu, argotu² či jiných nenormativních variant jazyka.

Nadávku netvoří pouze význam slova samotného. Spolu s ním se na síle výpovědní hodnoty podílí intonace a forma, kterou mluvčí ve výroku užije, a řada dalších podmínek souhrnně označovaných jako konsituace. V námi zkoumané oblasti jazyka je typickým příkladem zjevný nesoulad mezi pojmem lékařským a řadou dalších slovních jednotek majících sice stejný význam, avšak rozdílnou míru emociální zbarvenosti či vulgárnosti³.

Původ nadávek tkví v historii, kdy primitivní národy věřily v magickou sílu slova a s cílem ovlivnit situaci ve svůj prospěch s těmito slovy náležitě nakládaly. Tento aspekt nadávek a jejich tabuizace podrobněji analyzují například G. Huges či B. A. Uspenskij⁴.

Vulgarismy⁵ jsou považovány za nespisovné tvary a patří do skupiny expresivně zbarvené, společensky nepřijatelné lexiky často podléhající tabuizaci. Jsou tedy prostředkem, jímž urážka či nadávka nabývá na expresivitě. Expresivity bývá rovněž dosaženo za pomoci expresivně výraznějších obscénních slov, které tvoří vlastní expresivně silnější část vulgarismů. Na vulgarismy se v různé míře a v závislosti na kulturních normách vztahuje tabuizace.

² Slang je definován jako součást národního jazyka, která je realizována nejčastěji v neoficiálním jazykovém styku lidí vázaných stejným prostředím, zájmy apod. Slang je tak spojený s profesí, zájmovou skupinou, věkovou skupinou (srov. „SLANG“ in: Encyklopedický slovník češtiny). Argot je považován za typ sociolektu určený k neoficiální komunikaci skupin spojených s kriminální a jinou společensky nežádoucí činností vyznačující se snahou učinit sdělení nesrozumitelné pro nezasvěcené (srov. tamtéž s. 406).

³ K ilustraci uvádíme několik příkladů, jejichž referenční význam je shodný, tj. „mužský pohlavní orgán“: *пенис* (lék.), *член* (hov.), *хуй* (mat), *болт* (žarg.) *хрен* (eufem.), *хер* (eufem.) atd.

⁴ Hughes, G. (1991) *Swearing: a Social History of Foul Language, Oaths and Profanity* in English. Oxford: Blackwell; Успенский Б.А.- Мифологический аспект русской экспрессивной фразеологии in: *Избранные труды*. Т.2. М., 1994, с.53 -128

⁵ Srov. „Vulgární“ (Čermák, 2011, Slovník lingvistických termínů) a „Vulgarismus“ (Encyklopedický slovník češtiny)

Neopomenutelnou část vulgarismů tvoří téma eufemizace vulgárních výrazů. Eufemizace a tabuizace jsou do značné míry provázané procesy. V závislosti na míře tabuizace existují v každém z námi v této práci zkoumaných jazyků eufemismy vulgarismů, díky nimž se stává daný výraz společensky přijatelnějším a zároveň odkazuje na původní lexém. Nahrazením vulgárního výrazu dojde ke ztrátě určité míry expresivity, ta je však vykoupena zpravidla větší mírou společenské tolerance eufemizovaného výrazu. Je třeba mít na paměti, že užití eufemizovaného výrazu je silně ovlivněno kontextem. Proces eufemizace je vlastní každému jazyku. Eufemismus se nejčastěji tvoří na základě fonetické podoby se slovem či slovním spojením, na něž odkazuje. V evropských jazycích je zejména podstatná fonetická shoda první slabiky původního a výsledného slova. Schopnost rozlišovat expresivitu eufemizovaného výrazu klesá úměrně s dobou od vzniku eufemizmu, což ve výsledku vede k častému nadužívání eufemizovaného výrazu, aniž by mluvčí byl schopen rozlišovat jeho výpovědní hodnotu. Téma eufemizace vulgarismů není stranou zájmů lingvistů a je součástí většiny prací zkoumajících látku vulgární slovní zásoby⁶. Jelikož je toto téma samo o sobě velice rozsáhlé a podnětné, není možné je na tomto místě zcela obsáhnout a dále rozpracovat.

1.2 *Typologie a areály vulgarismů*⁷

Vzhledem k množství živých jazyků je úkol vytvořit kompletní, jednotnou a přesnou klasifikaci všech vulgarismů téměř nerealizovatelný, vzhledem k potřebě zpracování širokého množství vzorků žádající si náležitou jazykovou kompetentnost. Dále je třeba zohledňovat i vliv globalizace, jazykového kontaktu v dané zkoumané jazykové oblasti či interference. Ovšem v menším měřítku, či vhodným výběrem a soustředěním se na konkrétní oblast, je možné se dobrat alespoň přibližných výsledků.

⁶ Např. Ďurovič, 2005, s. 56-57.

⁷ Pojem „vulgarismus“ jsme upřednostnili před pojmem „nadávka“, a to i přestože anglickému „swearing“ odpovídá lépe české slovo „nadávka“. Vzhledem k poněkud složitější klasifikaci nadávek (např. nadávky spojené s xenofobií, politickým přesvědčením apod.) jsme zvolili pro naši práci pojem „vulgarismus“, který podle nás lépe odpovídá obsahu této práce. Přesto budou tyto pojmy v této a následujících částech považovány za synonymické, pokud nebude uvedeno jinak. Pro rozsáhlejší klasifikaci nadávek (konkrétně v českém prostředí) viz DIETLOVÁ, Irena, *Urážlivé, vulgární a rasistické projevy na internetových diskusních fórech*, Masarykova univerzita Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka, 2013 [bakalářská diplomová práce]), tato klasifikace lze obecně vztáhnout i na jiný než český jazyk.

Stejně jako v jazyce samotném i v oblasti vulgární lexiky narážíme na odraz kulturního prostředí spojeného s konkrétním jazykem. Právě v kulturním pozadí každého jazyka má své kořeny nahlížení na vulgarismy resp. nadávky. Významnou roli v této oblasti sehrála christianizace⁸. Křesťanství svými eticko-mravními příkazy zásadně ovlivnilo vztah christianizovaných etnik k jazyku. Spolu s vírou přišel i systém hodnot, který upravoval chápání vybraných oblastí lidského života či lidského chování, následně docházelo k jejich tabuizaci.

Rozlišit nadávky lze několikerým způsobem. Ljung nabízí poněkud složitější členění podle funkce nadávky⁹ a jejího tématu-obsahu¹⁰. Na základě tematického zaměření nadávky\vulgarismu lze vytvořit koncepci o areálech vulgarismů, tedy dělení jazyků do skupin podle preferované oblasti, k níž se vulgarismy vztahují. V. M. Mokienko zcela si vědom úskalí, která toto dělení skýtá, nabízí zjednodušené dělení¹¹ evropských jazyků na dva základní typy: 1) Análně-exkrementální typ 2) sexuální typ (viz Мокієнко, 1994). Mimo toto dělení vulgarismů dává v citované práci i určitou klasifikaci nadávek v širším smyslu slova. Důležitá je autorova poznámka o neostrosti hranic mezi těmito dvěma typy. Toto rozdělení se zakládá na dominujících prvcích ve vulgarismech v daném jazyce a je opravdu spíše modelové, a to vzhledem k jazykovému kontaktu a globalizačním procesům. Podobné avšak o něco komplexnější a propracovanější dělení nabízí L. Ďurovič (Ďurovič, 2005), který dělí nadávky\vulgarismy na tři skupiny; sexuální, análně-exkrementální a skupina vztahujících se k náboženské oblasti lidského života¹². V sexuální oblasti lidského života pak dále rozlišuje dvě podskupiny. První skupina odkazuje k uskutečněnému resp. uskutečnitelnému pohlavnímu styku a druhá je spojená s významem pohlavního styku jen užitím slovesem *ебать*¹³ a jeho variantami v příslušných jazycích, ke kterým se tento typ vztahuje. Obě

⁸ V našem případě se soustředíme především na evropské jazyky a konkrétně na český a ruský jazyk, proto klademe důraz na význam křesťanství. Jistě mají podobný vliv na oblast jazyka i jiné nábožensko-etické systémy, jazyky z těchto kultur však nejsou předmětem této práce. Ruská kultura je zde považována za součást křesťanské kulturní oblasti.

⁹ Podrobněji Ljung, M., 2011. s. 30- 35.

¹⁰ Podrobněji tamtéž: s. 35-44.

¹¹ Profesor V. M. Mokienko dále zmiňuje i „посылки к какому-либо мифологическому персонажу“, jedná se tak o podobné dělení, kterému se budeme věnovat dále. Jelikož v citované práci není tento typ dále rozpracován, budeme jej považovat za neuvedený.

¹² Srov. Ďurovič, L. (2005) „(...) we will identify here three principal typological realms: the sexual, the anal/excremental and eschatological.“

¹³ Tamtéž: s. 51 „...“the really-copulative“ and the „quasi-copulative“ one.“

podskupiny, jak jejich zařazení napovídá, jsou založeny na užívání slov či jejich spojení odkazujících na pohlavní styk, lidské pohlavní orgány či osoby (ženského pohlaví v původním smyslu slova) poskytující sexuální služby za úplatu. Pro následující části této práce je důležité zmínit, že ruský *mat* je Ďurovičem zařazen do první kategorie, kdy je pro zařazení do této podskupiny stěžejní přítomnost jevu odkazujícího na pohlavní styk člověka se psem (viz Ďurovič, 2005, s. 51) zamýšleného jako urážka odkazující na původ dotyčného člověka. Druhý typ pak významově nemusí odkazovat k uskutečněnému nebo uskutečnitelnému pohlavnímu styku, jelikož předmětem může být i takové substantivum, které z povahy věci neumožňuje pohlavní styk s ním¹⁴. V. Michajlin v této souvislosti rozvíjí teorii, na jejímž základě postuluje, že veškerá pojmenování pohlavních orgánů či pohlavního styku se nevztahují původně k člověku, ale ke psu (Michajlin, 2005, s. 346).

Ljung aplikuje ve své studii věnované tématu nadávek dělení jazyků podle jiného klíče: „In most of the languages studied here, the taboos violated in swearing fall into two quite different major groups, one involving religion and the supernatural, the other bodily waste, the sexual act and the sexual organs“ (Ljung, 2011, s. 5). Nadávky tak dělí na dvě skupiny. První skupina se pojí s duchovním světem a druhá je spojena s lidskými potřebami, s vylučováním a činnostmi spojenými se sexuálním pudem. Výše jsme se věnovali podle Ljungova dělení druhé skupině, avšak ani první skupina by neměla být zcela opomenuta. Ďurovič v citovaném článku rovněž uvádí při dělení nadávek „sakrační oblast“. Tato oblast pak dominuje zejména v severských jazycích, jako je švédština a finština (srov. Ďurovič, 2005, s. 57; podobně Ljung, 2011, s. 30-32). Typické jsou nadávky spojené s peklem a ďáblem. Například český jazyk není prost těchto výrazů, přestože se vyskytují takové nadávky jako *k čertu*, je podle našeho soudu mnohem častější řada obrátů částečně odlišné povahy, a to výrazy obvykle označované jako klení *himlhergot*, *krucifix* a *ježišmarjá*¹⁵. Lexika spojená s náboženským životem zahrnutá do nadávek je poměrně běžná, důležitější v této otázce je však spíše frekvence jejich výskytu v konkrétním jazyce. Ďurovič (2005, s. 57) dodává, že pro jejich rozšíření a vysokou míru užívání nejsou rozhodující ani konfesní důvody.

¹⁴ Vzhledem k tomu, že tuto koncepci rozpracovává E. Ďurovič, opět se odkazujeme na jím uváděné příklady: „(...) there are almost no semantic restrictions on the choice of noun (hence the term „quasi-copulative“). Anything from your mother, father, God, angel, creator, any saint, the sun, your house number, bread, candle, bell etc.“(Ďurovič, 2005, s. 52)

¹⁵Spolu s nadávkami tohoto druhu český jazyk aktivněji užívá nadávky z análně-exkrementální oblasti.

Podle citovaných prací se nabízí několik možností klasifikace nadávek a vulgarismů. Pro nás je v této práci klíčové rozdělení užívané V. M. Mokienkem a částečně L. Ďurovičem, tedy dělení nadávek na sexuální a análně-exkrementální typ.

1.3 Ruský mat

Každý rodilý mluvčí ruského jazyka má představu o tom, jaká slova jsou obecně považována za matismy¹⁶. Poněkud složitější je situace u studentů ruštiny (mimo ruskojazyčný prostor), kteří se dříve setkávali z pochopitelných důvodů pouze s ruštinou zafixovanou v učebnicích a slovnících. Povědomí o tomto velice rozšířeném jazykovém fenoménu se liší člověk od člověka. Většina studentů se však s pojmem *mat* a jím obsaženými slovy nesešla, proto bývá při kontaktu s živým ruským jazykem častokrát konfrontována se slovy, jimž není schopna rozumět a adekvátně reagovat na vzniklou situaci. S pojmem *mat* je spojeno několik nejasností a jednoznačná není ani jeho pozice v oblasti lingvistiky. Je třeba přijmout stanovisko k tomuto fenoménu, dát pojmu *mat* obsah, zařadit jej atd. V této kapitole se pokusíme vymezit naše chápání pojmu *mat*, se kterým budeme dále pracovat.

1.3.1 Reflexe matu jako fenoménu ve veřejné i vědecké sféře

Otázce ruského matu je věnována velká pozornost široké veřejnosti. *Mat* je diskutován na internetových fórech, je možné jej uslyšet na ulici, na chodbách univerzit, je předmětem diskusí lingvistů i politiků. Jedná se o jazykový fenomén, který je většinou považován za negativní a jako takový je třeba jej, podle mínění mnohých, opět vytlačit z veřejného prostoru. Míru vážnosti jazykové situace nám může naznačit i fakt, že se v této otázce již angažují zákonodárné instituce Ruské federace¹⁷. Diskuse doprovázející *mat* nejsou trendem výlučně

¹⁶ Výrazů pro lexémy, které považujeme za mat, je několik. Ruský jazyk používá v tomto smyslu např. матизм, матюги, матерные слова nebo нецензурная брань.

¹⁷ Dne 01. 07. 2014 vstoupila v platnost změna původního federálního zákona z 01. 06. 2005 O státním jazyce Ruské federace № 53-ФЗ pod označením 101-ФЗ, která upravuje užívání ruského jazyka a dotýká se různých oblastí života např. zákaz užívání matismy v masmédiích, knihách, divadle, filmech atd. Uvádíme citaci z uvedeného zákona již doplněného o výše jmenovaný dodatek zákona Ruské federace, článek 1, část 6: „6. При использовании русского языка как государственного языка Российской Федерации не допускается использования слов и выражений, не соответствующих нормам современного Русского литературного языка (в том числе нецензурной брани), за исключением иностранных слов, не имеющих

21. století. K otázce tohoto fenoménu se i dříve vyjadřovali zástupci jazykovědců domácí i zahraniční provenience a spisovatelů (zde se již jedná o autory spjaté s ruskojazyčným prostředím). Řada současných literátů aktivně užívá *mat* ve svých dílech k dosažení náležitého estetického dojmu u čtenáře. Existuje samozřejmě řada rozhovorů se spisovateli na toto téma¹⁸. Většinou se však jejich zájem soustředí na komentování ruského *matu*, kdy je kritizována současná míra jeho rozšíření případně úroveň ruského jazyka obecně. Poněkud přínosnější je sociolingvistické hledisko některých článků a studií, které je co do četnosti zastoupeno stejnou měrou jako předcházející téma článků věnovaných *matu*. Povaha těchto prací je víceméně totožná i v oblasti obsahové. Struktura je většinou zaměřena na aspekty doprovázející užívání *matu*, jeho historický původ či frekvenci jeho užití. Avšak prací zaměřených ryze lingvisticky, analyzujících sémantickou stránku slov či řadu dalších oblastí jazyka tedy na morfolonii, sémantiku, fonetickou stránku apod. je minimum.

Otázka lingvistického přístupu k *matu* je bezpochyby aktuální. Mezi lingvisty a filology, jejichž oborem je studium ruského jazyka, můžeme pozorovat dvě tendence. Jedni nepovažují *mat* za legitimní předmět výzkumu a dochází až tak daleko, že jej bagatelizují, druzí k němu přistupují profesionálně jako například ke slangu, žargonu, či jiným formám ruského jazyka, jež jsou dnes zcela běžným předmětem výzkumu mnohých odborníků.

První skupina zlehčuje tento problém a tíhne k přehlížení *matu*. Zástupci této skupiny užívají nepříliš opodstatněných argumentů spojených s tím, že *mat* netřeba lexikograficky mapovat, jelikož není na ústupu, ba naopak zažívá jakousi renesanci, je hojně používán¹⁹. Takové stanovisko nepovažují za relevantní k popření jakéhokoliv vědeckého úsilí o mapování a analyzování *matu* nebo kteréhokoliv jevu nejen v lingvistice, ale ve vědě obecně, jako fenoménu majícího právo na patřičnou pozornost. Je zcela pochopitelné, že mnohé tematika *matu* jako takového pobuřuje a jsou nespokojeni se současným stavem ruské

общеупотребительных аналогов в русском языке.“ (Zvýraznění J.V.) Dostupné online z <http://kremlin.ru/acts/bank/38425> [posl. přístup 7. 2. 2016]

¹⁸ Uvedeme jen několik příkladů: V. Sorokin (Аргументы и факты, 2001 №49, с.23, Московский комсомолец, 2001, №22, с.22) Ju. Aleškovkij (Литературная газета, 2001, №15, с.12). Otázku *matu* shrnul a publicisticky popsal i Viktor Jerofejev (Ерофеев, Виктор – Царство мата, с. 77-79, in: Луч, №5-6, 2005); ve svých denících se o *matu* zmínil i F. M. Dostojevskij: Ф. М. Достоевский- Дневник писателя; Маленькие картинки 2 с. 126-127 in Собрание сочинений в 15 томах) Dostupné z: http://rvb.ru/dostoevski/01text/vol12/01journal_73/113.htm [posl. přístup 8. 12. 2015]

¹⁹ Рут, М. Э. - О великом русском языке и мате, с. 63, in: Филологический класс 2(28)/2012, Екатеринбург; případně Шаховский, В. И. Эмотивная лингвоэкология русского мата, Волгоград, s. d.

jazykové kultury. Nedomnívám se ale, že přehlížení a devalvace přístupů jazykovědců k tomuto obsáhlému tématu je správnou cestou k osvětě společnosti a zvýšení kulturnosti jazykového prostředí rodilých mluvčích ruštiny, přesněji řečeno k odsunutí *matu* zpět do oblasti tabuizované lexiky. Bohužel je pozice *matu* nezpochybnitelná, v současné době se těší popularitě napříč všemi věkovými i sociálními vrstvami.

Za prvního, kdo do svého zkoumání zahrnul i lexémy s obscénním významem, považujeme obecně V. I. Daľa. Jeho *Тольковый словарь живого великорусского языка*, ovšem pouze pod redakcí J. Baudouina de Courtenay z roku 1909, fixuje právě mnou zkoumaná slova v jejich tehdejší podobě s výkladem. Sovětská lexikografie, jak mimo jiné naznačují i další již cenzurované redakce Daľova slovníku, aktivně potlačovala výzkum *matu*, což se odráželo i v jeho přehlížení při sestavování slovníků ruského jazyka. Podobný trend přetrvává dosud. Matismy a výrazy klasifikované podobně nebyly většinou obsaženy v domácích ruských etymologických slovnících²⁰, slovnících fixujících ruský lidový jazyk či v slovnících fixujících historickou podobu vývoje ruského jazyka. Dnes již existující domácí ruské slovníky věnované vulgarismům či *matu* jako takového.²¹

Jak píše B. A. Uspenskij *mat* je v ruském prostředí dobře znám, ale, a možná i proto, je mu věnována minimální pozornost. Například i Daľův slovník je dnes někdy vydáván v redakcích, které neobsahují slovní zásobu, kterou považujeme za tabuizovanou²². Ani vydání děl či korespondence velkých ruských literátů nejsou na místech, kde původně byla taková slova, ušetřena zásahu cenzora. *Mat* byl nahrazen tečkami. Uspenskij poukazuje na postřeh F. M. Dostojevského, který se týkal právě lidového užívání takových výrazů: „...что их употребление свидетельствует о целомудренности народа, поскольку говорящие таким образом не имеют, в виду, в сущности, ничего непристойного...“ (Успенский, 1994, s. 55).

²⁰ *Matismy* mohou obsahovat slovníky vydané v zahraničí a v jiném než ruském jazyce, v překladu do ruského jazyka pak taková slovní zásoba chybí. Např. Vasmer, Max, *Russisches etymologisches Wörterbuch* jehož ruský překlad provedený O. N. Trubačovem neobsahuje takovou slovní zásobu. Těchto slov je prost i slovník P. Ja. Černycha (Черных, П. Я. *Историко-этимологический словарь русского языка*).

²¹ Нарђ. Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд. - М., 1981. - Вып. 8 ; Мокиенко В.М. Словарь русской бранной лексики (матизмы, обценнизмы, эвфемизмы с историко-этимологическими комментариями). Berlin, Dieter Lenz Verlag, 1995; Плущер-Сарно, А. Большой словарь мата, т.1-2, Москва, СПб, 2005

²² Vydání pod redakcí Boudouina de Courtenay tuto slovní zásobu obsahuje, některá pozdější však nikoliv.

1.3.2 Definice matu a jeho klasifikace v rámci ruského národního jazyka

Pokud si vyhledáme význam slova *mat* ve výkladovém slovníku D. N. Ušakova (Ушаков, 2014), dostane se nám následujícího vysvětlení: „МАТ (4), -а, м. (прост, груб.). Неприличная брань. Ругаться матом.“ Takové vysvětlení považujeme za neúplné a zobecnující. Slovní zásoba *matu* a *mat* samotný se pojmenovávají různě; *сквернословие*, *матерщина* nebo také *нецензурная брань*²³. Výraz pro užívání *matu* není natolik specifický jako u tzv. *фени*, pro jejíž kvalifikované užívání existuje spojení slov *ботать на/по фене*²⁴, a tak pracuje ruský jazyk s následujícími slovními spojeními: *сквернословить*, *материться*, *ругаться матом*. To je zapříčiněno rozdílnou povahou těchto substandardních forem ruského jazyka. Úkolem *matu* nebylo a není skrýt význam před nezasvěceným člověkem, přesto jej lze považovat za jakousi formu identifikátoru (viz níže). Neopomenutelnou při seznamování čtenáře s matem je podle našeho názoru poznámka o tom, že *mat* svým postavením v hierarchii stylisticky snížení lexiky a vulgarismů dalece přesahuje „běžnou“ vulgární slovní zásobu²⁵ a tvoří jakýsi nejvyšší stupeň vulgarit v rámci ruskojazyčného prostředí, proto je často eufemizován a tabuizován.

Mat je založen na užívání lexikálních jednotek, které jsou odvozené od kořenů s obscénními významy. Poněkud složitější je situace ve snaze o další a podrobnější definování. Mezi lingvisty panuje několik názorů ohledně obsahu pojmu *mat*. Shoda panuje v tom, že kořeny *еб-*, *нужд-*, *хы-* jsou základem *matu*. Například lexém *бля-* je též často zařazován k výše zmíněné trojici²⁶, proti čemuž se vymezuje Timroth²⁷. A podobně tomu tak je i u slov spojených s defekací. Někteří tuto oblast řadí do slovní zásoby *matu*²⁸, zatímco podle většinového názoru je *matem* pouze ta část slovní zásoby, která je spojená se sexuální oblastí

²³ V anglojazyčné literatuře je *mat* označován jako *russian obscene language* nebo jednoduše *mat*.

²⁴ Podrobněji k tomuto tématu viz DĚDINOVÁ, Nikola, Ruská „feňa“ aneb deklasovaná lexika, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav východoevropských studií, 2012 [bakalářská práce].

²⁵ Srov. užití slov *matu* (nehledě na jejich sémantiku) s jinými vulgarismy nebo slovy užitými ve vulgárním smyslu. Zjevný je například nesoulad v expresivitě mezi slovy *хуйло* a *дурак*.

²⁶ „Попробуем сначала вычленить тот круг понятий, совокупность которых принято обозначать «матерными» словами. Всего таких групп четыре и обозначают они: мужской половой орган; женский половой орган; половой акт; лиц, повышенная половая активность которых выходит за рамки приличий.“ (Ильясов, Ф. Н., 1990)

²⁷ „Even блядь * p r o s t i t u t e ' , which next to its nominating function is also a swear word, interjection or merely filler in феня, is regarded as belonging to "mat". This attitude takes no account of the usage of the word "mat" and is therefore unacceptable“ Timroth (1986).

²⁸ Např. příklady (12), (13), (14) uvedené F. Dreizinem a T. Priestlym (1982, s. 236).

lidského života²⁹. A. Plucer-Sarno definuje motivující slova matu následovně: „По традиции будем именовать эти лексемы и все их производные “матерными” (или просто “матом”). Таким образом, краткий словарь русского мата может включать в себя семь указанных непроемных лексем и все производные от их основ: **бляд-** (**бля-**), **еб-** (**е-**, **яб-**, **я-**), **елд-** (**юлд-**, **ялд-**), **манд-**, **муд-**, **пизд-**, **ху[j]**“ (Плущер-Сарно, 2005b, s. 80). Z této definice *matu* jsme vycházeli při sběru příkladů pro tuto práci.

Mezi poměrně nevelkým počtem lingvistů, kteří se tématu *matu* v současnosti věnují a přistupují k němu vědecky, existuje řada různých definic a pohledů na to, co vlastně *mat* je a kam jej zařadit. Tito vědci se však shodují na tom, že zkoumání *matu* je zcela legitimní částí vědeckého zkoumání (ruského) jazyka. Dreizin a Priestly se ve svém článku staví v porovnání s dosavadní tradicí k *matu* jako k systému lingvistickému, nikoliv pouze jako k lexikografickému problému³⁰. Musíme konstatovat, že při většině zkoumání *matu* je upřednostňováno především lexikologické hledisko, které však není jedinou reprezentativní částí *matu*. Pokud budeme navazovat na koncepci studia *matu*, které nastínili ve výše zmíněném článku Dreizin a Priestly, můžeme spolu s Timrothem vyčlenit *mat* jako variantu národního jazyka. S tím se pojí i možnost studovat všechny oblasti *matu* - stejně tomu je u různých typů slangu, prostorečija či feni; jeho fonetiku, morfologii a syntax. *Mat*, jak jsme uvedli výše, je součástí ruského národního jazyka, jako takový podléhá zákonitostem spisovného ruského jazyka; jeho slovo- a fonetickým zákonitostem (byť mnohdy ve značně pozměněné formě náležitě odpovídající charakteru mluvcího, komunikační situaci a řadě dalších faktorů ovlivňujících tuto stránku) atd.

Pozice *matu* je však, podobně jako určení jeho základních lexémů, otázkou ne zcela vyřešenou. Timroth (1986) řadí *mat* na stejnou úroveň jako argot, žargon, slang. Častěji se však setkáme s klasifikací *matu* jako jevu patřícího do kategorie slangu. Dovolím si jen krátce postihnout vlastní vidění pozice *matu* v systému ruského jazyka. Ruský *mat* je nenormativní, nekodifikovaná část národního ruského jazyka a zaujímá pozici blízkou, ne-li přímo

²⁹ (Timroth, 1986, s. 87) „Scatological expressions - no matter whether their meanings are scatological or not - do not belong to ‘mat’.“ Mezi slovní zásobu tak patří slova označující reprodukční soustavu člověka, pojmenování pohlavního styku.

³⁰ „In our view, *mat* should be viewed rather as a linguistic system in its own right: an exceptionally rich system,

whose description involves problems of derivation and syntax much more than problems of lexicography.“ (F. Dreizin and T. Priestly, 1982, s. 233).

společnou se slangem.³¹ Projevuje se zejména na úrovni lexikální a v porovnání např. s *просторечием* není fonetická úroveň stěžejní, neboť pro matismy v zásadě platí stejná pravidla ohledně přízvuku jako pro slova spisovné ruštiny. V oblasti morfologie se dopouští drobné modifikace.

Nesporně patří matismy do kategorie vulgarismů. Jejich expresivita je umocněna obscénním významem, proto jsou také vyděleny ve vlastní kategorii a obvykle se při jejich užití nahlíží na mluvčího jako na jedince narušivšího společenskou normu standardního chování.

Ačkoliv se setkáváme s *matem* spíše zastoupeném v mluvených projevech, ale stále častěji i v literatuře umělecké především v důsledku detabuizace, která bývá častokrát spojována zejména s historickými událostmi v Sovětském svazu a poté v Ruské federaci, v posledních dvou dekádách dvacátého století, je *mat* jev existující v ruském jazyce dlouhodobý. Podle prací některých lingvistů a kulturologů (zejm. Успенский, 1994, s. 57 a následující), kteří poukazují na původní rituální užití dnes obscénních výrazů. U starých slovanských kmenů nebyly takové výrazy spojovány s obscenitou, ale s rituálně podmíněným užíváním a s vírou v magickou sílu slova³². To, že je dnes vnímáme jako obscénní, je podmíněno historickým vývojem. Lingvistické analýzy v oboru slavistiky³³ poukázaly na domácí, a tedy slovanský původ základních lexém *matu*. Na druhou stranu je třeba připustit, že některé kořeny obscénních slov³⁴ mají opravdu svůj původ v bohatém jazykovém kontaktu s národy z turkické jazykové skupiny. Tuto tezi mimo jiné vyvrací i zápisky na březové kůře z Novgorodu Velikého. S příchodem křesťanství do východoslovanského prostoru dochází ke změnám v nahlížení na různé části lidského života a tedy i na oblasti spojené se sexualitou. Církví šířené křesťanské učení později tato slova označilo za „běsovská“ a ztotožnilo je s pohanstvím, které bylo třeba vymýtit (srov. Успенский, 1994, s. 58–60). Zde můžeme

³¹ *Mat* má s nestandardními formami spisovného jazyka společné rysy. Jedná se o nekodifikované variety nespisovné ruštiny. *Mat* však nebývá často vyčleňován z tradičního schématu argot, žargon, slang. Námi je považován za slovní zásobu prostupující všemi těmito formami jazyka. *Mat* se tak vyděluje se především svojí výraznou tabuizací.

³² Na podobný rys „magické“ síly slova (povzbuzujícího psychologického efektu) poukazuje Viktor Jerofejev v článku Царство мата: „С матом советские солдаты шли в атаку против нацистов, а советские хоккеисты побеждали канадских.“

³³ Viz např. Этимологический словарь славянских языков, под ред. О. Н. Трубачева; Ковалев, Г.Ф. (2005)

³⁴ Konkrétně jeden kořen *елд-* je Kovalevem (2005) uváděn jako přejímka z turkických jazyků. Zbylé kořeny jsou slovanského původu (viz Ковалев, Г.Ф., 2005).

hledat možnou cestu k přechodu dříve rituální lexiky do kategorie negativní a „dábelské.“ Později v souvislosti s narůstající mírou sekularizace společnosti převzal vůdčí roli v určování společensky vhodného a nevhodného, povoleného a zakázaného stát³⁵. Proto se setkáme s názorem, že *mat* měl mimo jiné i funkci identifikační. Ten, kdo jej užíval státnímu zákazu navzdory, dával jasně najevo svůj postoj vůči státu.

Můžeme tedy vyvodit, že užívání obscénních výrazů je jevem starým, sahajícím do dob formování slovanského etnika, jenž došel jisté změny ve svém užívání v průběhu dějin. Takové výrazy ztratily svojí magickou sílu, uchovaly si však něco ze své přitažlivosti pro mluvčí, kteří se tak možná dopouštějí při užívání takových slov jakéhosi i ochutnávání zakázaného ovoce při jeho vyslovování, které se dnes přelilo téměř v rutinu. Bylo by tedy možné říct, že se ona „magická“ síla těchto slov částečně pozměnila, ale zcela nevymizela.

1.3.3 Užívání *matu*

Původní účel užívání *matu* byl a je předmětem diskusí. Řada autorů poukazuje na jeho rituální původní užití. Panuje shoda v tom, že *mat* byl výhradně mužským prostředkem komunikace a byl spojený s bojem či lovem, tedy oblastmi tradičně mužskými (srov. Михайлин, 2005, s. 336). Za typické je tedy považováno aktivní užívání *matu* zejména osobami mužského pohlaví s nižším vzděláním a z nižších sociálních vrstev, dále pak se přisuzuje užívání *matu* osobám pohybujícím se v oblastech činnosti tradičně spojovaných s muži. Charakteristické bylo a je užívání *matu* u vojáků.

Nicméně dnešní stav rozšířenosti *matu* je jiný. *Mat* se v současnosti může vyskytovat mimo výše zmíněnou množinu, v promluvách všech rusky mluvících osob nehledě na pohlaví, povolání, věk či společenský status. Za tímto rozšířením je nepochybně již několikrát zmíněná detabuizace, která však není příčinou vzniku *matu*, je pouze jednou z příčin rozšíření se tohoto jevu ve společnosti rodilých mluvčích ruštiny, a to, zda mluvčí aktivně užívá ve svých sděleních slov, která považuje³⁶ za *mat*, souvisí s mnohými faktory a jejich vzájemnou kombinací. Neoddělitelnou vlastností *matu* spojující jej s žargonem a slangem je i rys sounáležitosti mluvčího s určitým kolektivem, jak píše Viktor Jerofejev ve svém článku věnovaném reflexi *matu*: „материться- значить быть «своим»“ (Ерофеев, В., 2005, s. 79).

³⁵ Proces tabuizace v závislosti na vládnoucí ideologii popisuje např. Il'jasov (Ильясов, Ф. Н., 1990) nebo Kovalev (Ковалев, Г.Ф., 2005).

³⁶ Zde záměrně zdůrazňujeme roli vlastního vnímání *matu* u konkrétního mluvčího, neboť nepamuje, jak bylo řečeno výše, úplná shoda ve vymezení obsahu pojmu *mat*.

Matu je příznačná vysoká, mohli bychom říci i nejvyšší, míra expresivnosti, která je podpořena i významem základních lexémů. Zpravidla můžeme uslyšet *mat* v promluvách mluvčích v podobě slovních parazitů, klasifikovaných jako citoslovce, kdy je užito lexémů náležejících do skupiny označované jako *mat* častokrát neúmyslně, mimovolně, což pochází ze zaužívaného slovního obratu v reakci na nějaký podnět, jenž mluvčí komentuje. Na tento fakt má samozřejmě rozhodující vliv především vzdělání a slovní kultura mluvčího. Oproti tomu stojí samostatně úmyslné a cílevědomé užití *matu* jako invektiva. Podstatnou z hlediska naší práce je však konotativní sémantika *matu*. Ta však vede k teoretické i praktické bezbřehosti *matu*, v důsledku čehož je z lexikografického hlediska utvoření slovníku *matu* a jeho „překlad“ (nejen) do normativní ruštiny úkol těžce proveditelný (srov. Михайлин, 2005, s. 346). Právě v tomto kontextu bývá *mat* užíván při jazykové hře v rámci anekdot, či parafrází přísloví apod.³⁷

Distribuce slov *matu* ve větě závisí na roli, kterou má dané slovo ve větě plnit, podle jeho funkce ve větě se následně upravuje jeho pozice. Ve většině sdělení jsou slova *matu* spolu s plnovýznamovými slovy, avšak zakomponováním *matu* dochází k posílení expresivity výroku a mnohdy i k jeho zkrácení. Na druhou stranu je velice řídkým jevem úplná absence plnovýznamových slov ruštiny spisovné či hovorové³⁸. Dalším rysem *matu* je, že v duchu silné expresivity nenajdeme v takových sděleních „polovičaté“ a nerozhodné výroky (srov. Михайлин, 2005, s. 347).

³⁷ Uvádíme jeden příklad: Стройка. Около прорабской толпятся рабочие - шумят, руками размахивают:

- Петрович! Пусть Петрович скажет!

Выходит Петрович. Немного помявшись, шмякает подшлемник о землю:

- Как еб твою мать, так бля пиздец, а как ебаный в рот, так ни хуя!

- Правильно, Петрович! Пока рукавицы не дадут работать не будем! Zdroj:

<http://ognevka.livejournal.com/459143.html> [14. 7. 2016]

³⁸ Taková nepřítomnost může být i zdrojem vtipu (viz poznámka 35)

2 Morfologie a slovtvorba ruského slovesa v *matu*

Dělení sloves v rámci ruského *matu* je možné provést několika způsoby. Při soustředění se na formální stránku sloves se nabízí dělení podle morfologických kritérií (např. podle kořene, podle skupiny prefixů, se kterými se daný kořen může pojit atd.), případně podle slovtvorných postupů uplatňovaných při tvorbě slovesa. Jako další možný způsob třídění, odlišný však od výstavbové stránky slovesa, se nabízí dělení podle lexikálně-sémantického klíče.

Naším cílem je v této kapitole představit dělení sloves *matu* podle slovtvorného hlediska a představit slovtvorné postupy, které se při jejich tvorbě uplatňují. Sémantické stránce se budeme věnovat v následující kapitole.

Slovtvorné postupy se u sloves v českém i ruském jazyce shodují, což nám dává větší prostor pro vzájemnou komparaci v porovnání s jinými jazyky, jako je například angličtina, „kdy zejména v oblasti obscénních vulgarit je mluvčí v anglickém jazyce nucen se pro dosažení větší expresivity vyjádřit opisem“ (Razvratnikov, B. S. (pseud.), s. 197). Jak bylo řečeno výše, ruský *mat* se neliší tvaroslovím tedy ani slovtvornými procesy od spisovného ruského jazyka ani od obecných slovtvorných postupů platných v rámci slovanských jazyků, proto je možné vycházet z literatury věnované těmto oblastem jazyka původně zkoumajících spisovnou ruštinu resp. slovanské jazyky.

V širším záběru jsou z hlediska struktury slovesa v *matu* a v normativní ruštině podle našeho úsudku totožná³⁹, což dokazuje například schopnost některých sloves *matu* tvořit vidové dvojice: dokonavý vid *уебнуть* a nedokonavý vid *уебывать*, a příčestí, konkrétně příčestí minulé *спуздивший* a *охуевший* vzhledem k dokonavému vidu sloves, z nichž příčestí v daných příkladech vznikla, dále, avšak méně často, tvoří slovesa *matu* i přechodníky kupříkladu *охуеб*⁴⁰. Potenciál tvořit vidové dvojice je obdobný jako u normativních sloves. Obecně lze konstatovat, že projevy mluvčích obsahují především omezené množství kořenů (*еб-*, *хуј-*, *нузд-*) a spolu s nimi i nejčastěji používané afixy (zejm. *в-*, *вы-*, *за-*, *до-*, *о-* a *у(ть)*, *-нича(ть)*, *-ну(ть)*).

³⁹ Shodují se ve své stavbě a ve své funkci ve větě, jsou potenciálně schopná tvořit všechny tvary v závislosti na svém zařazení do tříd; případná (prozatímní) neexistence, nebo přesněji nepřítomnost některých tvarů, není důkazem nemožnosti daného slovesa tvořit nějaký jeho tvar. Samozřejmě vzhledem k povaze této lexiky nejsou hojně rozšířené přechodníky či příčestí.

⁴⁰ Např. viz v příloze I (74), (79) a (80).

V oblasti analýzy morfolgie⁴¹ slovesa a slovotvorných procesů se zaměříme na formální stránku sloves. V této práci budeme k materiálu přistupovat především ze synchronního hlediska, s případnými odbočkami k historickému vývoji v případech, kde si je budou žádat okolnosti. Vzhledem k blízké provázanosti morfolgie a slovotvorby se budou tyto části prolínat.

2.1 Tvoření sloves v ruštině a jejich charakteristika

Nejfrekventovanějším slovotvorným způsobem u sloves je zejména odvozování (derivace) pomocí řady formantů. V závislosti na slovním druhu motivujícího slova se odvíjí dominující slovotvorný způsob. Jedná-li se tedy o tvorbu nových sloves, jejichž základ tvoří sloveso, bude nejčastěji zastoupeným slovotvorným postupem prefixace, prefixální-postfixace, méně častým postupem pak je sufixace⁴². Je-li motivujícím slovem podstatné jméno nebo citoslovce bude v první řadě užito sufixace a až při tvorbě dalších, od něho následně odvozených sloves, bude slovotvorný postup shodný s postupem odvozování od slovesného základu. Takové rozdělení je však povrchní a modelové, jelikož ve skutečnosti se jednotlivé slovotvorné typy vzájemně často kombinují, což například dokládá i jazyková hra, kdy často vznikají okazionalismy, kde může být užita celá řada slovotvorných postupů. Nepříliš početnou avšak existující skupinou, jsou slovesa utvořená skládáním (kompozicí). Z hlediska původu námi zkoumaných slovesných tvarů budeme dále uplatňovat dělení na slovesa odvozená od neslovesného základu a na slovesa původní.

Počet příkladů, které v této části práce uvádíme, je omezen naším výběrem, a to tak abychom popsali charakteristické rysy modelů uplatňovaných při tvorbě slovesa v ruském matu. Cílem této části není morfologicky popsat každý existující či námi sebraný tvar vzhledem k objemu materiálu. Výběr zde analyzovaných sloves byl motivován snahou obsáhnout morfologicky co nejširší oblast, tak aby bylo možné poukázat na četnost výskytu konkrétního modelu a zejména poskytnout tak i materiál pro bližší analýzu sémantiky uváděných sloves.

⁴¹ Pojmu *morfolgie* zde užíváme v jejím širším smyslu (Podle F. Čermáka, 2011, 134), který lépe odpovídá našim potřebám v oblasti slovotvorby, a proto nebude pojem *sufix* chápán primárně ve smyslu flektivního morfému.

⁴² Podrobněji o slovotvorných typech u ruských sloves: Русская грамматика, Т. 1, Москва, 1980, (dále jen RG 80) §791 a následující.

Současně obsahem této části není soustředění zájmu na morfologické kategorie sloves, gramatické morfémy podílející se na tvoření další tvarů apod., ale především na jejich formální výstavbu, tedy na jejich morfematické složení. Bližší pozornost bude věnována morfologickým kategoriím pouze v případech, kdy bude naopak třeba zdůraznit konkrétní zvláštnosti (např. rozkazovací způsob, omezení při užívání atd.). Slovesa budou uváděna v infinitivních tvarech.

Nepovažujeme za přínosné analyzovat každý z dokladů zvlášť, a proto jsme slovesa roztřídili do skupiny podle slovotvorného typu, který zde byl uplatněn, nezávisle na kořeni. Reprezentant toho typu bude analyzován z hlediska formální výstavby slova. Jednotlivým příkladům se budeme věnovat podrobněji v sémantické části této práce.

Mat, stejně jako jiné variety uvnitř ruského jazyka, vzhledem ke své nenormativnosti má velice rozvolněnou formu zápisu, což může vést k případným komplikacím při sběru a popisu materiálu. Tvary, jež tu uvádíme, se řídí územ. Nicméně nesmíme opomíjet možnost jiné formy zápisu konkrétního slova (namátkou absence měkkého znaku, fonetický pravopis apod.).

Mezi slovotvorné postupy aktivně se podílející na tvorbě nových slov patří i abreviace, která se však u sloves neuplatňuje. Spolu s tradičně uváděnými slovotvornými postupy jsme zahrnuli do této části i kontaminaci.

2.2 *Motivace a její role při tvorbě slovesa v ruském matu*

Výše v textu jsme uvedli, že námi analyzovaná slovesa se z hlediska své stavby shodují se slovesy normativního ruského jazyka a při jejich analyzování lze vycházet ze zákonitostí platných pro normativní ruštinu resp. její variety. V našem případě se zde budeme částečně odvolávat na práce zaměřené na studium jedné z variant ruského jazyka, tj. *разговорной речи*⁴³, a to především vzhledem k blízkosti této variety a *matu*.

Nejen slovesa se v těchto varietách vyznačují řadou specifik, a to v závislosti na povaze *разговорной речи*. E. A. Zemskaja shrnuje základní faktory vystupující při tvorbě sloves *разговорной речи*: „высокая конситуативность, автоматизм, неофициальность общения, во многом определяют разнообразие и неоднородность словообразовательных процессов, адекватное описание которых далеко не всегда можно свести к анализу лишь бинарных отношений: производящее–производимое,“ (Земская, 1981, s. 131).

⁴³ Zde konkrétně: Земская, Е. А. Русская разговорная речь (1981).

Vedle případů, kde je určení motivujícího slova nesporné, jsou i případy, kdy je nově vytvořené slovo utvořeno na základě zopakování stavby předchozího slovesa v rámci konverzace (tamtéž, s. 132) s tím, že mezi slovesy odvozenými od substantiv mohou vystupovat sémanticky blízká prefixální slovesa bez nejmenší spojitosti se substantivem, kdy autorka uvádí příklad: закрыть–зашторить. (srov. Земская, 1981, s. 142). Právě ona častá podmíněnost kontextem a smíšenost slovotvorných postupů užitých při tvorbě slovesa komplikuje sestavení slovotvorného řetězce a rozdělení na motivující a motivované, a částečně i znemožňuje v takové míře, jak je uváděno v akademické gramatice ruského jazyka⁴⁴.

Vzhledem k řadě společných rysů mezi *разговорной речью* a *руским матом*, je podle našeho názoru a námi sesbíraného materiálu možné užít souhrn výše uvedené autorky, která jej postulovala na základě postavení slovesa v jí zkoumané varietě ruského jazyka. „глаголы создаются (...) способом постановки нового корня в модельную рамку префиксального глагола, что не характерно для КЛЯ⁴⁵“ (Земская, 1981, s. 145). Jak dále autorka uvádí je tato možnost nahrazení kořenu původního slova kořenem jiným dána především povahou sémantiky slova s rámci *разговорной речи*, kdy jako typický je uváděn příklad této náhrady kořenem či slovními základy sémanticky prázdnými, což je platné také pro ruský *mat*, jak bude ukázáno dále (viz 3.2). Klíčovým rysem slovesa v *matu* ale i v jemu podobných varietách ruského jazyka⁴⁶ je především jeho těsná závislost na konsituaci a vysoké míře aktualizace různých asociativních spojení (srov. tamtéž, s. 145–146).

2.3 Derivace

Pomineme-li rozpor v naší definici základních kořenů sloves *matu* (viz 1.3.2) a v definici užívané Dreizinem a Priestlym (Dreizin and Priestly, 1982, s. 238), můžeme společně s nimi konstatovat, že „prefixes and suffixes in *mat* verbs function in the same way as they do for no-*mat* verbs.“ (Dreizin and Priestly, 1982, s. 239).

Z definice *matu*, o kterou se zde opíráme, vyplývá, že převážná většina motivujících slov jsou substantiva, s čímž souvisí i slovotvorné postupy uplatňované při tvorbě sloves od nich odvozených. Nejvíce zastoupeným primárním typem tvorby slov je v této skupině

⁴⁴ Viz RG 80 §191–193.

⁴⁵ *Кодифицированный литературный язык* – pozn. autora

⁴⁶ Varietách založených především na mluveném, spontánním projevu, a to i za předpokladu že ta je následně zapsána, jak je to tomu dnes v rámci např. sociálních sítí na internetu.

sufixace⁴⁷, která může být následně doplněna o prefix/y a postfix. Přirozeně se v této souvislosti myslí primárně sufíxy užívané k odvozování sloves od jiných než slovesných základů⁴⁸, sufíxy vidové hrají ve vztahu k tvorbě slovesa v této souvislosti až druhořadou roli. Nicméně budeme u námi sebraných vzorků pracovat i s vidovými sufíxy, a to z důvodu možné absence jednoho z vidů u některých zástupců. Skupina sloves vzniklých od neslovesného základu je sice nejpočetnější, avšak nikoliv nejfrekventovaněji používanou.

Druhou skupinu reprezentovanou pouze slovesem *ебать* a slovesy vzniklými na kořene *еб-* charakterizuje převažující prefixální typ, fakultativně doplněný o sufixaci, obdobně jako výše uvedené skupiny nejčastěji spojené se změnou vidu, a případně i postfix, v podobě zvrtné částice *-ся/-сь* v infinitivu. Přestože je tato skupina tvořena jediným zástupcem, je užívána⁴⁹ zřejmě nejhojněji.

Podobně, jako tomu je u ostatních forem ruštiny, rozlišujeme u afixálního slovotvorného způsobu „čistý a smíšený slovotvorný způsob“ (Земская, 2013, s. 181). Do čistého afixálního způsobu řadíme taková slovesa, k jejichž tvorbě byl použit pouze jeden druh afixu (prefix či sufíx) tedy tvary jako například: *побебать*, *пиздеть*, *блядовать* atd. Smíšeným slovotvorným způsobem pak chápeme užití dvou a více afixů u jednoho kořene, čímž vznikají slovesa jako *охуесть*, *уебывать*, *отпиздить* atd. Nemůžeme říci, že by jeden konkrétní slovotvorný postup byl výhradně spojený s tou kterou skupinou, můžeme však s jistotou určit, který z nich je v dané skupině dominující.

V závislosti na slovotvorném postupu rozlišujeme i modely, podle kterých dochází k tvoření slov. Zde se zaměříme na stavbu sloves ruského *matu* z morfologického hlediska uplatněného při odvozování (derivaci) pomocí slovotvorných afixů, tradičně popisovaných v RG 80⁵⁰ a pomíjíme zde možnost konverzní tvorby sloves za pomoci tvarotvorných přípon⁵¹ i s vědomím faktu, že by při hledání směru fundace či motivovanosti aplikováním konverze došlo k usnadnění určení fundovaného\motivovaného resp. fundujícího\motivujícího slova⁵². Modelově se jedná o lexémy tvořené podle schématu:

⁴⁷ O sufixaci jako dominujícím slovotvorném způsobu u sloves odvozených od substantiv: Земская, 2013, str. 305-313. Odtud i převzato dělení podkapitol v této části naší práce.

⁴⁸ Viz Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy, I. Hláskosloví a tvarosloví, Praha, 1961, § 244 Odvozující přípony od základů jiných než slovesných.

⁴⁹ A to nehledě na svoji významovou stránku.

⁵⁰ Tamtéž §791-975.

⁵¹ Jak se uvádí v Mluvnici češtiny (I), Praha 1986; III. Tvoření slov B, 3.2.0.

⁵² Tamtéž III. Tvoření slov A, 3.3.1.

prefix(y) + kořen + sufix(y) + zvrtná částice⁵³. Utvořit kompletní seznam možných sloves vzniklých podle výše uvedeného schématu není na tomto místě zcela možné a reálné⁵⁴. Obecně však můžeme tvrdit, že tento model je funkční potud, pokud jeho uplatnění dovoluje kombinovatelnosti afixu/ů a kořene za současného zachování významu nově utvořeného lexému. Stejně jako v normativní ruštině i v případě matu platí, že v podobě afixů mohou vystoupit i afixy církevněslovanského původu, zde se však jedná převážně o okrajovou záležitost.

Pozornost bude soustředěna především na ty afixy (zejména prefixy vzhledem k jejich možnosti výrazněji ovlivňovat význam), které se podílejí na tvoření i jiného než obscenního významu. Afixy uváděné v této části mohou spadat do kategorie tvořící pouze obscenní význam. Domníváme se, že zaměření na formální stránku výstavby slovesa připouští v této části i uvádění všech afixů bez sémantického omezení.

2.3.1 Prefixální

Nejčastěji dochází pomocí prefixu k odvozování od slovesného základu, a proto se zde zaměříme na jediný příklad s původně slovesným základem v oblasti slovní zásoby ruského matu, čímž ale netvrdíme, že prefixace je slovotvorný postup vlastní pouze původně slovesnému základu.

Sloveso *ебатъ* podle klasifikace A. A. Zalizňaka odpovídá podtypu 6°b a časuje se podle vzoru *сосать* (srov. Зализняк, 2010). Převážně bývá za kořen označováno *еб-*, je však třeba přihlídnout i k jeho alomorfům (*е-*, *яб-*, *я-*)⁵⁵. Sloveso *ебатъ* je nejčastěji používaným reprezentantem matu a jako takové se převážně vyskytuje ve své čisté podobě. Pojí se s řadou prefixů, v námi sesbíraných příkladech jsme se soustředili především na takové prefixy, jejichž spojením s kořenem může dojít i k sémantickému posunu mimo primární,

⁵³ Jedná se pouze o modelové schéma, aby bylo platné, nemusí být přítomny všechny uvedené afixy. Absence minimálně jedno z afixů je v praxi běžná. Stejně tak může sloveso obsahovat např. dva prefixy a žádný postfix.

⁵⁴ Dreizin a Priestly (1982) uvádějí celkové číslo sloves vzniklých touto cestou na 1596. Zde si však dovoluujeme poznamenat, že tito autoři pracují i s kořeny, které bychom my do kategorie ruského matu nezahrnuli, a naopak některé námi započítané kořeny zcela opomíjejí (viz 1.3.2).

⁵⁵ Při sběru materiálu jsme materiálu s modifikacemi kořenu *еб-* (stejně jako u ostatních variant kořenů matu) nevěnovali pozornost a nezahrnuli je do této práce. Podle našeho názoru je možné slova s těmito variantami kořenů považovat za eufemismy, a tak je i v této práci chápeme.

technický význam tohoto slovesa. Jedná se o následující: *в-*, *вз-*, *вы-*, *до-*, *за-*, *на-*, *от-*, *под-*, *пере-*⁵⁶, *при-*, *про-*, *раз-*, *у-*. Významová stránka touto cestou vzniklých derivátů bude analyzována v následující kapitole.

Zcela stranou jsme zde ponechali takové prefixy, které se v námi nalezených příkladech ve spojitosti s tímto slovesem pojily s významem odkazujícím výhradně na pohlavní styk. Nenašli jsme žádné doklady pro následující prefixy slovesa *ебать*: *обез-/обес-*, *низ-/нис-*, *обез-/обес-*, *пред-/предо-*. Uvedené prefixy jsou mimo jiné zajímavé tím, že jsou, ovšem ne všechny, zástupci církevněslovanského dědictví v současné ruštině. Vzhledem ke dvěma ojedinělým příkladům do této skupiny prefixů nepojících se se slovesem *ебать* začleňujeme i prefix *вос-/воз-*.

Jistým úskalím při snaze formulovat zákonitosti užívání prefixů či podrobněji vymezit skupinu předpon, které se podílejí na odvozování a které nikoliv, je rozrůzněnost jejich užívání i v samotných textech mluvčích, proto je pro nás klíčovým úzus. Právě úzus užívání nejfrekventovanějších předpon je pro nás výchozím bodem, na jehož základě lze vyjmenovat nejčastěji užívané předpony se slovními základy sloves matu. Nicméně se objevují i některé nečetné výjimky (obvykle v rozmezí od jednoho do tří příkladů) užití prefixů, které se nenachází nikde jinde než v určitém omezeném počtu příspěvků. Tato řídkost či absence užití prefixu může vypovídat, buď o neexistenci tvaru s konkrétní předponou a jejím náhodným užitím autorem (často v rámci afektovanosti autora v internetové debatě, neznalosti či v rámci jazykové hry), nebo o její neproduktivnosti. Výběr prefixů reálně se podílejících na odvozování od tohoto slovesa mohou a do jisté míry i ovlivňují faktory subjektivní povahy vlastní konkrétnímu mluvčímu či skupině mluvčích.

2.3.2 Sufixální

Náš zájem je primárně soustředěn na sufixy, s jejichž pomocí se tvoří sloveso odvozování od jiného než slovesného základu. Takovým základem nejčastěji v rámci matu bývá substantivum či citoslovce. V našem chápání sufixální skupinu reprezentují slovesa, jejichž motivujícím slovem byla substantiva. Za kořeny těchto sloves považujeme *бля-*, *елд-*, (*юлд-*, *ялд-*), *манд-*, *муд-*, *низд-*, *ху[jj]-*. Pro usnadnění zde rozčleníme výše uvedené kořeny na dvě skupiny podle kritéria četnosti od nich derivovaných sloves. První skupinu tvoří slovesa, jejichž motivujícími slovy jsou *хуй* a *низда*. Méně častými až vyloženě okrajovými, co do výskytu i frekvence užívání jsou slovesa odvozená od slov *блядь*, *мудё*, *манда* a

⁵⁶ Často splývá s *пре-*, je otázkou zda v důsledku překlepu nebo zcela cíleně.

*елда*⁵⁷. Na základě námi sesbíraných příkladů můžeme postulovat, že mezi nejproduktivnější slovotvorné sufixy v rámci sloves *matu* patří sufixy *-u(ть)*, *-ну(ть)*, *-ану(ть)*⁵⁸ řídčeji *-e(ть)*.

Substantiva, která jsou motivujícími slovy pro slovesa *matu*, vznikala rovněž nejčastěji odvozováním za pomoci řady sufixů, a to sufixů s významem „лица, связанного каким-либо образом с тем, что названо производящей основой“ (Земская, 213, s. 269)⁵⁹. Touto cestou vznikla substantiva či citoslovce, jako například *хуярь* a *хуяк*, z nichž následně sufixací vznikla slovesa. Např. *хуярить*, kdy je výše uvedené slovo již derivátem slova *хуя*. K přechodu slova *хуярь*⁶⁰ mezi slovesa došlo připojením sufixu *-u(ть)*. Základ tohoto derivátu je totožný s imperativem nově vzniklého slovesa. Dále pak citoslovce *хуяк*, kde dochází k alternaci ve kmeni z |k| na |č| s připojením sufixu *-u(ть)* (Timroth, 1986, s. 119) vzniká následně sloveso nedokonavého vidu *хуячить*, jehož vidovým protějškem je *хуякнуть*, utvořeným připojením sufixu *-ну*⁶¹ k slovnímu základu *хуяк*. Pro slovesa *мандячить* resp. *мандяшить* a *пиздячить*, která se vyskytují již tak sporadicky a v zanedbatelné četnosti, jsme však nedohledali tvary substantiv **мандяк* / **мандаря* resp. **мандак* / **мандарь* či **пиздяк* / **пиздак*, která by odpovídala modelu jako tomu je u substantiva *хуя* výše. Nicméně nám nezbyvá než předpokládat alespoň potenciálně existenci takových substantiv, na jejichž základě by tak mohla posléze vzniknout uvedená slovesa, a to vzhledem k neexistenci samostatného sufixu **-ачи-* v rámci sloves. Tyto kořeny substantiv však zcela běžně tvoří vlastní tvary substantiv mužského rodu *пиздюк* a méně často se vyskytující *мандюк*. Nenalezli jsme rovněž slovesa odvozená od augmentativních a deminutivních tvarů substantiv *matu*, jako jsou například *хуище* či *хуёк*.

⁵⁷ Od slova *елда* jsme nenašli žádný relevantní slovesný tvar. Narazili jsme však na jeho tvar *елдать*, kde se jedná o kontaminaci slov *елда* a *делать*, čemuž nasvědčují i kontexty, v nichž jsme daný kontaminovaný tvar nacházeli.

⁵⁸ O aktivním fungování sufixů *-ну*, *-ану* při tvorbě sloves odvozených od sloves i v *разговорной речи* (Земская, 1981, s.133–134).

⁵⁹ Podrobněji se věnovat potenciálům jednotlivých sufixů u substantiv v této práci bohužel nelze.

⁶⁰ Na tomto místě musíme uvést na pravou míru, že ve své podstatě se může jednat o citoslovce, imperativ daného slovesa nebo substantivum. Aby se jednalo o imperativ, je v zásadě nemožné vzhledem k tomu, že by za daných podmínek byl motivujícím slovem slovesa imperativ, a proto si na základě dokladů dovolujeme konstatovat, že se jedná o citoslovce. I když jsme našli odkaz, kterého se však nebudeme držet, na možné chápání jako substantiva: „хуярь 1) грозный мужик 2) трахучий дядька, ебущий все подряд“ (<http://www.otkps.narod.ru/other/Drugoe/alf/23.htm>) [poslední přístup 5. 4. 2016]

⁶¹ Viz RG 80 §837.

Dovolujeme si upozornit, že příkladům se zvrtnou částicí nebyla vyčleněna vlastní část, jelikož v této části naší práce považujeme na postfix *-ся* a jeho alomorf, stejně jako na afixy podílející se na změně vidu, za méně podstatné z hlediska tvorby zcela nových tvarů, jelikož pouze upravují vid již existujícího slovesa a jejich tvoření se nijak neliší z hlediska formálního od tvorby vidových dvojic ve spisovném ruském jazyce. Obdobně tomu je v chápání této části i u zvrtné částice. Významu vlastností afixů (včetně změny vidu a postfixu *-ся/-сь*) na zúžení významové stránky slovesa bude věnována pozornost v rámci prefixálně-sufixálního modelu tvorby sloves.

2.3.3 Prefixálně-sufixální

Způsobem prefixálně-sufixálním se odvozují slovesa nezávisle na slovním druhu základu, z něhož odvozujeme. Tento typ pokrývá většinu námi sesbíraných dokladů. Zároveň se jedná o skupinu, do které v rámci této práce řadíme slovesa se zvrtnou částicí. Jak bylo řečeno výše i v otázce vidu podléhá sloveso ruského matu stejným pravidlům uplatňovaným v normativní ruštině⁶², a stejně jako v normativní ruštině ani v matu ne všechna slovesa tvoří vidové dvojice. Skupinu prefixálně-sufixální jsme do výčtu začlenili především pro její výrazný vliv na zúžení sémantické stránky slovesa. Příkladem budiž: *вхуячивать, остопиздеться, выебывать*.

Do této skupiny spadají i slovesa odvozená od složených substantiv, která byla následně doplněná o jeden či více afixů a přešla tak do kategorie sloves. Mezi takové řadíme např. následující slovesa *долбоебничать* nebo *(но-)пиздоболить*, jejichž základy byla složená substantiva *долбоёб* resp. *пиздобол*.

Dreizin a Priestly (1982, s. 239) zmiňují možnost sloves *matu* se pojit s prefixy církevněslovanského původu. Podle našeho názoru se sloveso *ебать* sice potenciálně pojí s afixy tohoto původu (např. *из-*), avšak jeho význam je, alespoň podle našich dokladů, výhradně technický, tedy odkazující na pohlavní styk. Některá taková vybraná slovesa je skutečně možné dohledat (*воспиздеть, испиздеть, ниспиздить, блядьствовать*), jedná se však většinou o okrajový jev čítající přibližně tři až pět dokladů, navíc se nacházejí v kontextech, kde je jejich funkce nejasná, vystupují ve funkci citoslovcí, nebo jsou užívána jen v rámci jazykové hry jako jeden z členů celé řady podobných slov (nezávisle na jejich

⁶² O otázce vidu slovesa v normativní ruštině viz Isačenko, A. V. 1960, zejm. s. 130–136, nebo Петрухина Е. В. 2009, s. 44–116 zejm. гл. 2., §12.

slovním druhu), tj. bez naplnění jakýmkoliv významem – v takovém případě si dovoluujeme soudit, že taková slovesa vznikla nahodile a nemají žádnou významovou funkci. Na druhou stranu je třeba podotknout, že mezi výše uvedenými příklady sloves *matu* s afixem církevněslovanského původu je možné nalézt i často užívané jako např. *uc-* ve slově *ucниздуть*. Omezíme se tedy na konstatování, že v *matu* existuje určitá míra produktivnosti církevněslovanských afixů, při nejmenším takových afixů, u kterých to dovoluje jejich povaha⁶³. V souladu s naším cílem zaměřit se na taková slovesa, která mají kořen s původně obscénním významem, ale odkazují na neobscénní význam, budou dále v této práci pominuty všechny afixy církevněslovanského původu užívané výhradně s technickým významem ve slovesech nehledě na jejich produktivnost resp. neproduktivnost.

2.4 Kompozice

Dalším námi zde uváděným slovotvorným postupem je skládání (kompozice), kdy je pro námi zkoumanou lexiku obligatorní alespoň jeden komponent spadající do kategorie *matu*⁶⁴. Přestože se kompozice v ruském *matu* uplatňuje nejčastěji při tvorbě substantiv, částečně se podílí i na tvorbě některých sloves, byť za dominující slovotvorný postup v rámci sloves považujeme derivaci. Skupina sloves vzniklých skládáním je obecně i v ruštině normativní znatelně menší než skupina sloves vzniklých odvozováním⁶⁵, a to nezávisle na slovním druhu motivujícího slova. Většina sloves *matu* je odvozena od tzv. triády *matu*, tedy od motivujících slov *ебать*, *низда*, *хуѣ*, která jsou zároveň nejčastěji zastoupena ve slovní zásobě *matu* a jeho frazeologii. Podobně jako u afixů církevněslovanského původu jsme i v tomto případě v poněkud problematické situaci, a to vzhledem k poměrně řídkému výskytu kompozit mezi slovesy *matu*. Ta slovesa, která jsou kompozitní, v námi dohledaných příkladech mají pouze obscénní význam: *самоебаться*, *хуесосисть*. Vzniklá kompozita mohou podléhat stejně jako kterákoli jiná slovesa další derivaci, a to zejména za pomoci prefixů např. *от-*, *рас-*.

⁶³ Viz RG 80 §817, 856, 862, 866.

⁶⁴ Mající primárně obscénní význam, který byl dále modifikován a nyní je užíván v jiném, než obscénním významu.

⁶⁵ Viz Земская, Е. А., 2013, §239.

2.5 *Kontaminace*

Vznik nových slovních tvarů je do jisté míry také spojený s lexikálními tvary vzniklými na základě kontaminace. Přestože se kontaminace neřadí mezi slovotvorné postupy a není obvyklým slovotvorným postupem, podílí se na tvorbě nových lexikálních tvarů, jejichž produktivnost je ovšem omezena a častokrát je spojena především s okazionalismy a jazykovou hrou. Pro zařazení tvaru do skupiny námi zkoumaných sloves je obligatorní alespoň jeden z komponentů spadajících do kategorie matu. Tento jev jazykové hry není vlastní pouze spojení lexiky matu se standardizovaným ruským jazykem. Avšak v rámci dosažení mluvčím zamýšleného účinku na adresáta\posluchače je právě použití vulgarit, matu, slangu či argotu žádoucí a užívaná. Nejčastěji je kontaminace zastoupena na úrovni substantiv a adjektiv, nicméně je i okrajovou částí sloves. Užití kontaminovaného tvaru je podmíněno snahou mluvčího cíleně stylisticky modifikovat obyčejně neutrální tvar (*хуесанкции* místo *санкции*, *хуясо* místo *мясо*, *елдать* místo *делать*). Jedná se tak o jeden z projevů jazykové hry, která se projevuje právě v řadě složenin či v podobě kontaminace. Množina komponentů potenciálně se pojících s lexikou matu je v podstatě neohrazená, kritériem pro utvoření takového tvaru je závislé na sémantických a na objektivně nedefinovatelných okolnostech.

3 Sémantika slovesa ruského *matu*

Ruskému matu je vlastní nejen vysoká míra expresivity jeho výrazů, ale také široká škála významů, které mohou zejména slovesa a substantiva *matu* nabývat. Vzhledem ke klíčové roli slovesa ve větě je jeho vhodná interpretace základním kamenem pro celkové správné porozumění celému sdělení. Cílem této kapitoly je soustředit se zejména na takové případy, kdy u sloves vystupuje obvykle obscénní kořen ve významu neobscénním. Příímý, obscénní, význam zde nebude brán v potaz.

Sloveso může nést mimo svůj lexikální význam řadu dalších významů spojených s podmíněností vazby na aktanty v rámci skladby věty. Takovou cestou může význam slovesa obsahovat i odkaz na směr, intenzitu, či druh nástroje jakým je děj prováděn. Tímto způsobem je doplňována významová stránka sloves, aniž by se pozměňovala jejich struktura. Podobně tomu je i při metaforickém přenosu významu (srov. Земская, 1981, s. 147–148). Земская (srov. Земская, 1981, s. 148–149) dále poukazuje na tři možná užití slovesa: přímé, přenesené a takové, při němž dochází k nesouladu prvního i druhého způsobu užití a kontextu, a je tedy nutné k zjištění jeho významu volit jiný přístup (viz dále). Slovesa je možné rozčlenit do dvou skupin podle jejich sémantické plnosti nebo prázdnoty.

V otázce klasifikace slov *matu* se shodují zejména práce Dreizina a Priestlyho, a Ju. Levina, kteří rozlišují tzv. substitutivní užití slovesa či podstatného jména v rámci *matu*. Je-li sloveso či podstatné jméno užit s takovým cílem, hovoří se o užití v zástupné⁶⁶ roli slovesa, kdy k určení jeho významu je nezbytný kontext (Левин, 1998, zejm. část 2.0 a násl.; resp. Dreizin and Priestly, 1982, s. 234–242). Zástupný význam je aplikovatelný zejména na substantiva a v menší míře na slovesa. Ju. Levin ve výše citovaném článku uvádí řadu příkladů a pravidel, jimiž se jejich užití řídí (viz Левин, 1998, část 2.1.). Existují však také slovesa v rámci *matu*, jejichž význam je již předem dán a nepodléhá modifikaci kontextem v takové míře jako u sloves, která jsou výše uvedenými autory označena za PRO-verbs, resp. *местоглаголия*. Takovým typem slovesa je například sloveso *низдеть*, jehož význam je „(zbytečně, příliš) hovořit, stěžovat si, namítat“.

⁶⁶ Местоглаголие v případě sloves a местоимения v případě substantiv. Dreizin a Priestly zavádí tzv. PRO-verbs pro slovesa a PRO-nouns pro substantiva.

3.1 Význam slovesa v *matu*

Výsledná množina potenciálních významů sloves je podle výše uvedených autorů v zásadě bezbřehá. Ju. Levin (Левин, 1998, část 2. 2.) dodává, že i přes potenciálně neohraničenou šíři významů „О[общценные]В[ыражения] используются преимущественно для выражения значений "негативных" в самом широком смысле слова, т. е. содержащих сему "отрицание", - будь то отрицание как логический оператор, отрицание какого-либо "положительного" или "нормативного" качества, отсутствие или ликвидация (каузирование отсутствия) чего-либо и т. д.“. Мы se na základě námi sesbíraných tvarů a kontextů můžeme ztotožnit s tímto tvrzením za předpokladu akcentování, že se jedná *především*, nicméně *ne výhradně* o negativní význam. Dalším rysem sdělení je určité míra komprese, kdy je třeba vyjádřit danou informaci pokud možno, co nejrychleji s dostatečnou dávkou expresivity, proto je výsledné sdělení co do délky nepoměrně kratší v porovnání se sdělením zformovaným podle pravidel formální komunikace.

Na bohatost významů, které lze nalézt u slov spadajících do kategorie *matu* poukázal již F. M. Dostojevskij. Ve svém Deníku spisovatele krátce popsal svou zkušenost spojenou zřejmě s tím, co dnes nazýváme *matem*⁶⁷. Ve stejné části deníku píše o užívání exponovaných slov jako o jazyku s dlouhou tradicí a schopností pomocí jediného podstatného jména plně vyjádřit cokoli, co mluvčí potřebuje sdělit⁶⁸. Jak jsme popsali výše, za určitých podmínek, tedy za předpokladu existence kontextu, je i dnes pomocí derivátů kořenů *matu* (viz 1.3.2) možné vyjádřit celou řadu významů. Pro zařazení tvaru slovesa *matu* do naší práce je pro nás klíčová smysluplnost⁶⁹ výsledného sdělení.

⁶⁷ Достоевский, Ф. М., Дневник писателя; Маленькие картинки 2 с. 126-127 in: Собрание сочинений в 15 томах. Dostupné z: http://rvb.ru/dostoevski/01text/vol12/01journal_73/113.htm [posl. přístup 8. 12. 2015].

⁶⁸ Тамtéž: Язык этот уже спокон веку отыскан и принят во всей Руси. Это просто-запросто название одного нелексиконного существительного, так что весь этот язык состоит из одного только слова, чрезвычайно удобно произносимого. Однажды в воскресенье, уже к ночи, мне пришлось пройти шагов с пятнадцать рядом с толпой шестерых пьяных мастеровых, и я вдруг убедился, что можно выразить все мысли, ощущения и даже целые глубокие рассуждения одним лишь названием этого существительного, до крайности к тому же немногосложного.

⁶⁹ „(...) pojem smysluplný, označující syntagmu, větu, text apod., který je založený na kompatibilitě lexémů a kterému je posluchač schopný porozumět.“ (Čermák, 2011, s. 226)

3.2 Substitutivní užití slovesa v *matu*

Při zástupném tedy substitutivním užití slovesa *matu* je význam slovesa závislý primárně na širším kontextu sdělení. Spolu s kontextem se na bližším určení významu slovesa podílí Dreizinem a Priestlym (Dreizin and Priestly, 1982, s. 239) uváděné další tři typy kontextuální informace, tedy: morfologická stavba slovesa zejména jeho afixy, jeho výskyt podmíněný určitými syntaktickými vazbami na gramatický materiál, který se užije v těchto vazbách, a lexikální složka vyskytující se v těchto částech. Timroth (Timroth, 1986, s. 121) a Levin (Левин, 1998, část 2.1) shodně poukazují v takovém případě na rozhodující roli významů afixů daného slovesa z důvodu nulového sému kořene takového slova, kontext sdělení a paralingvistické aspekty řeči (Timroth, 1986, s. 121). My se v této otázce přikláníme k posledním dvěma citovaným autorům.

Uvedli jsme, že kořeny takových (substitutivních) sloves obsahují nulový sém a že rozhodující distinktivní role přechází na afix (nejčastěji prefix v souvislosti s tím, že sufix většinou upravuje vidovou podobu slovesa, případně slovesný rod potažmo je potřebný jen k přechodu z jednoho slovního druhu ke slovesům, apod.) a kontext. Právě výhradně v závislosti na kontextu můžeme určit, zda se jedná obscénní či neobscénní význam⁷⁰. V řadě případů determinuje význam afixu význam celého slova, a to zapojením slovesa bez předpony do sémantického modelu užití předpony, zejména vstupuje-li do hry metonymické přenesení významu a okazionální užití slova, v našem případě slovesa (Кронгауз, 2001, s. 207-208). Aplikování určitého prefixu je do jisté míry podmíněno analogií, tedy vztahem výsledného slova k určitému, běžně fungujícímu modelu s důrazem na význam nesený právě prefixem. V takovém případě se celkový význam slovesa nezakládá na významu samotného slovesa bez předpony, ale je závislý na prefixu (tamtéž, s. 209). Vztahování významu na základě analogie ve struktuře slovesa je vcelku produktivní typ např. *отупеть* → *охуеть* → *опизденеть*, případně *осточертеть* → *остохуеть* → *остопиздеть*, kdy je kořen nahrazen pro přidání expresivnosti kořenem, jenž je součástí *matu*. Význam nového slovesa je tak „motivován“ významem původního slovesa, na jehož základě bylo nové sloveso vytvořeno.

⁷⁰ Pro ilustraci přímého obscénního významu uvádíme příklad užitý Dreizinem a Priestlym (1982, s. 241) „Он **проебал** Машу в подвале.“ V neobscénním užití uvádíme příklad z námi sebraných dokladů; „Большинство присутствовавших присутствовали из-за желания не **проебать** исторический момент.“ [zvýraznění J.V.]

Samozřejmě, že se výše uvedené rysy slovesa *matu* odrazí i na výrazové stránce slova a výsledné slovo tak nabývá na určité expresivité. Stejný mechanismus funguje v rámci sémantiky slovesa v *разговорной речи* a je popsán E. A. Zemskou (Земская, 1981, s. 148–149). Je-li přímý i přenesený význam konkrétního slovesa v nesouladu s kontextem, pak „понимание этого глагола возможно только при исключении значения основы и включении информации, идущей от префикса (он выражает идею законченности, совершенности действия с оттенком интенсивности). (...) Глагол в таком употреблении обладает определенной выразительностью, которая создается контрастом этого значения с прямым лексическим значением. В силу этого он может реализовывать определенные экспресивно-оценочные намерения говорящего (в частности, отрицательное отношение к субъекту действия)“ (Земская, 1981, s. 149).

3.2.1 Úloha afixů při rekonstrukci významu slovesa v *matu*

Role afixů při konstituování významu sloves je předmětem zájmu řady lingvistů. Například otázce čistě vidových prefixů se věnoval A. V. Isačenko⁷¹, který popřel a vyvrátil do té doby časté domněnky o předponách, které pozbyly konkrétní lexikální význam a staly se pouhými ukazateli vidu.

Afixy mohou mít kontextuální, slovotvorný a gramatický význam. Význam afixu je M. A. Krongauzem popsán jako složitá síť vztahů založená na kombinaci vlastního významu, pravidel pro realizaci významu, sémantiky kontextu a sémantiky motivujícího základu (srov. Кронгауз, 2001, s. 214). Význam afixu modifikuje význam základu a následně se upravuje i množina objektů a aktantů, se kterými se výsledné sloveso může pojít, v rámci syntagmatických vztahů.

Pro ruský jazyk je typických devatenáct domácích ruských předpon, jejichž kontextuální významy jsou provázány a zároveň si odporují, a které se produktivně podílejí nejen na změně vidu motivujícího slova⁷². Schopnost předpon pojít se se slovesem je motivována sémanticky (Кронгауз, 2001, s. 226).

V rámci slovesa *matu* je nutno ve většině případů nahlížet na jeho kmen jako na sémanticky prázdný, což je vcelku běžné i u *разговорной речи*⁷³ a má i své opodstatnění

⁷¹ Viz Isačenko, 1960, zejm. s. 152–163.

⁷² Viz Кронгауз, 2001, s. 220 nebo Isačenko, 1960, s. 149.

⁷³ Typ sémanticky difúzních sloves je popsán E. A. Zemskou (Земская, 1981, s. 155 a násl.).

v stylisticky expresivním zvýraznění textu. Považovat takový kmen primárně za sémanticky prázdný má své opodstatnění. Pokud bychom na takové sloveso nahlíželi jako na sloveso s plnohodnotným významem, brali jej tedy doslovně, bylo by výsledné sdělení absurdní a nesmyslné. Sloveso *matu* tak nabývá významu většinou na základě kontextu a významu prefixu. Modely užití prefixů v *matu* mívají často své paralely i mimo normativní jazyk. Fungování tohoto modelu je zřejmé na příkladu dvou slov se stejným významem (zde popis dopravní nehody) i strukturou *врезаться* a *въебаться* (4).

Na rozdíl od běžné slovní zásoby⁷⁴ je otázkou do jaké míry je možné považovat kmeny v *matu* za homonymní, jako v podstatě jediný možný příklad takové shody považujeme sloveso *ебать* a jeho deriváty.

3.3 Slovesa *matu* s významem daným

Nicméně existuje v rámci *matu* skupina sloves, která mají svůj lexikální význam ustálený. Mezi slovesa s pevně daným nebo převažujícím významem patří *нуздеть* a skupina derivátů slovesa *ебать*, jejichž význam se pojí s významem „udeřit, bít“. Toto pojitko je zřejmě podmíněno i historickým vývojem slovanských jazyků, jelikož tato paralela se vyskytuje i v rámci jiných slovanských jazyků činíme zde tak s odkazem na praslovanské **ĵebati* (podrobněji viz ЭССЯ, 1981, вып. 8., s. 188).

Při určování významu takových slov *matu*, která svůj význam nabývají jinak než v přímé závislosti na kontextu či významu afixů, jsme nuceni se odvolat na diachronní analýzu jejich lexikálního významu, naskýtá-li se taková možnost. Jedním z takových sloves je výše uvedené sloveso *ебать*. Domníváme se, že frekvence, s jakou se vyskytuje toto sloveso ve významu „udeřit, bít, vykonat prudký pohyb“, není náhodná. Podle našeho soudu je nápadná četnost výskytu toho významu spojena u tohoto konkrétního slovesa s formou návratu z periferie zpět do centra, ovšem s pozměněnou stylistickou funkcí, kdy je primárně jeho význam konotován s obscénním významem tohoto slova. Na základě tohoto modelu se následně, ovšem již zcela na základě analogie se slovesem *ебать*, tvoří slovesa odvozená od kořenů *matu* mající tentýž význam.

⁷⁴ Zde máme na mysli slova, která nespádají do kategorie *matu*, ale jejich konkrétní užití neodpovídá úzu, a tak není možné je chápat podle jejich vlastního významu. K pochopení jejich významu v konkrétním textu je třeba znát kontext.

3.4 Klasifikace významů sloves *matu*

Pro větší přehlednost jsme rozdělili námi sesbíraná slovesa do skupin tak, aby jejich zařazení odpovídalo společnému významu. Výše jsme se odkázali na Ju. Levina (viz 3.1) který poukázal na převažující negativní význam sloves *matu*. Domníváme se, že spojení *matu* s jevy, které evropská společnost vnímá jako negativní, je logické, neboť obecně vzato se častěji setkáváme s kritikou poměrů než s jejich chválou. Pro účely kritiky bývá zpravidla používána stylisticky snižená lexika (jako v případě *matu*) oproti stylisticky vyšším formám jazyka při popisu pozitivního či považovaného za estetické. Dalšími důvody pro motivaci užívání snížené lexiky mohou být i sociolingvistické důvody jako je otázka prestižnosti v rámci skupiny, kdy by bylo možné nahlížet na stylisticky sniženou lexiku, do níž *mat* spadá, jako na určitou formu sociolektu u sociálně slabých skupin, nebo u jedinců identifikujících se s těmito skupinami. *Mat* může být potenciálně užíván i ke kladnému hodnocení, to však většinou souvisí se zmíněnou prestižností u určitých společenských vrstev a věkových skupin mluvčích.

Pomineme-li konotování negativního, objevuje se i další skupina spojená s intenzitou prováděné činnosti nehledě na její hodnocení z hlediska mluvčího (je tedy dán důraz na intenzitu, nikoliv však na klady či záporny vyplývající z činnosti). Takovým příkladem mohou být významy vstřelení branky při sportovní aktivitě (5), rychlého přemístování z jedno místo na druhé\pryč (50, 51, 53), konzumace (22-24) atd., kdy je pojítkem spíše vysoká míra intenzity prováděné činnosti než jeho negativní konotace, je však pravdou, že daná slovesa mohou nabývat i významu čistě spojeného s násilím. Z praktických důvodů však budeme dále rozlišovat skupiny sloves podle jejich významu a nikoliv podle konotací, které dané sloveso vyvolává či může vyvolávat.

Obecně vzato je vzhledem k širší škály potenciálních významů následující rozdělení spíše modelové a vztahuje se jen na příklady v uvedených kontextech. Tato bohatá a různorodá škála významů je jedním z důvodů, proč nelze vypracovat přesný slovník *matu* a proč uváděné významy u několika málo existujících kvalitních slovníků nesou především doporučení jak vykládat význam daného slova.

3.4.1 Slovesa s významem fyzické agrese

S významem, který bychom popsali jako fyzickou agresi, se zřejmě setkáme nejčastěji. My jsme to této skupiny začlenili i takové významy, které souvisí se srážkou dvou těles, vandalstvím, fyzickým násilím (ať už se jedná o údery s\bez použití nějakého předmětu, případně užití předmětu či zbraně za účelem způsobení újmy na zdraví) apod. V tomto významu vystupuje většina kořenů náležících do *matu*, alespoň v námi sesbíraných příkladech. Nejčastěji v kořeni takových sloves leží základy *еб-*, *xyj-* a zbylé následují ve znatelně nižším zastoupení. Mezi prefixy vyskytujícími se ve slovesech spojených s agresivním chování nejčastěji vyskytují zcela vzhledem ke svým vlivům na modifikaci významu předpony *в-*, *вз-*, *раз-*\ *рас-*. Méně často se vyskytují, a to zejména s kořenem *еб-*, i další předpony *за-*, *пре-*, *пере-*, *при-* a *от-*. Všechny výše uvedené prefixy nesou význam spojený s intenzitou různé míry prováděného děje⁷⁵, s jeho směřováním⁷⁶ apod., čímž mohou zařazovat níže uvedená slovesa do této skupiny. Mezi slovesa vyjadřující fyzickou agresi patří např. *вьебать* (3), *переебать* (43), *вмандячить* (57), *впиздячить* (63), *расхуярить* (84) a další⁷⁷. V tomtéž významu mohou případně vystupovat i bezprefixální slovesa jako *хуякнуть* (86) a *ебануть* (21)⁷⁸. Pokud bychom částečně rozvolnili kritéria pro zařazení do této skupiny, mohli bychom do ní zařadit i slovesa *ебать* (17) a *выебывать* (12), kdy nejde nutně o fyzickou agresi, jako spíš o diskriminační chování významem se blížící šikaně.

3.4.2 Slovesa s významem pohybu

Skupinu sloves popisujících pohyb charakterizují slovesa především s kořenem *еб-*, který je v rámci sloves *matu* nesmírně produktivní. Prefixy pojící se s pohybem *от-*, *с-*, *у-*, a zde i *в-*⁷⁹ vystupují ve svých tradičních rolích při tvorbě slovesa odvozeného od slovesného základu. Předpony *с-* a *у-*, *от-* odkazují na význam opuštění místa či přesun na jiné místo⁸⁰ a může se jednat o rychlé uskutečnění tohoto pohybu. Prefix *в-* je zde spojen s pohybem proniknutí někam, přesněji se srážkou (viz příklad (4)).

⁷⁵ Viz RG 80 §855 2), §869 3), §875 2) a 3), §877 3).

⁷⁶ Viz RG 80 §854.

⁷⁷ P ro úplný seznam sloves rozdělených do skupiny podle významu viz Příloha II.

⁷⁸ Viz RG 80 §836 resp. §840.

⁷⁹ Příklad (4).

⁸⁰ Viz RG 80 §869 1), §879 2) a §881 1).

3.4.3 Slovesa s významem pojímám se s popisem mluvního aktu

Jedním ze základních významů, které je třeba vyjádřit snad v každé varietě každého jazyka, je označení mluvního aktu. Ve slangu, hovorové řeči a *matu* a jiných varietách kodifikovaného jazyka je k popisu tohoto významu užíváno zpravidla stylisticky snížených slov. *Mat* i přes svoji (občasnou) nejasnost po významové stránce neslouží a nesloužil jako kryptojazyk. Slovní zásoba týkající se mluvního aktu tak zpravidla nese charakter hodnotící, kdy je hodnocen něčí verbální projev. Nejčastěji se pak po významové stránce slovesa blíží k významu „lhát“, „přespříliš mluvit“ a „říkat nesmysly“. V porovnání s ostatními významy se v této skupině téměř nevyskytuje kořen *eб-*⁸¹ a naopak zde nejčastěji vystupuje kořen *нузд-* u sloves s jedním či více kořeny. Nová slovesa jsou odvozována od slovesného základu *нуздеть* celou řadou prefixů. Sloveso bývá užíváno buď bez prefixů, nebo s následujícími předponami *вы-*, *до-*, které na základě svého významu upravují jeho význam⁸², případně spolu s dalším kořenem tvoří kompozitum, od něhož se odvozuje sloveso např. *нуздаболить* (93,94). Se skupinou sloves spojenou s podáváním lživých informací je spojené i další takové sloveso, *хулетничать* (91,92). Obě poslední uvedená slovesa jsou do jisté míry synonyma.

3.4.4 Slovesa s významem popisu psychické stránky člověka (pocity, postoje)

Tato část je podobně jako předchozí poměrně obsáhlá co do počtu příkladů, neboť je jednou ze základních informací, kterou je třeba předat v rámci komunikace, je předání informace o stavu, náladě a postojích člověka. V našem pojetí do této skupiny patří takové významy jako popis pohrdání, obdivu, snahy, únavy, nudy apod. Jedná se o poměrně rozsáhlou skupinu mnohdy různorodých významů, které jsou podle nás spojeny vztahem k vnitřnímu prožívání člověka. Úměrně široké škále významů je široká i škála afixů a kořenů podílejících se na výsledném utváření významů. Prvním a nejviditelnějším pojítkem je zařazení kořenů sloves této skupiny do kategorie ruského *matu*. Druhým, avšak již ne v takové míře rozšířeným pojítkem, je konotování negativního, což ovšem není povinným rysem těchto sloves.

⁸¹ Kořen *eб-* například vystupuje často u substantiv majících význam „ústa, huba“: „Позвонил в чью-то дверь, открывает мужик в трусах, спрашиваю: «А где я?» , он в ответ: «В ебало хочешь?»“ [Владимир Спектр. Face Control (2002)] Zdroj KRJa.

⁸² Viz RG 80 §857 5) a §860 1).

Významu negativního postoje může být dosahováno i s pomocí odporovací částice *ne* ve spojení se slovesem *ебать* (19). Sloveso *ебать* může nabývat i významu „zajímat se o něco“ (20), výraz pohrdání (18), anebo v idiomatičtém spojení (16) neustálým opakováním určité informace dohnat posluchače do stavu znechucení a znučenosti. S podobným významem „unudit, ztratit zájem o něco v důsledku ztráty atraktivity, zprotvit se“ se vyskytuje i slovesa *осмониздеть* (68) a *остохуеть* (81).

Stejně často bývá vyjadřována i směsice pocitů včetně údivu nehledě na pozitivní či negativní podtext sdělení. Pro takový význam je charakteristická předpona *o-*⁸³ jako například ve slovesech *опизденеть* (67), *охуеть* (79,80). Výskyt sloves *matu* s touto předponou u jiných kořenů je obecně velmi nízký a jejich výsledný význam není zcela určitelný. Povětšinou se jedná spíše o zvolání bez bližšího významu, než sloveso, jehož užívání by bylo zakotveno v úzu.

Podobně může být vyjádřen význam znechucení, zklamání a únavy z diskutovaného (25-32, 34, 59), případně vyvolat u někoho dojem že snahou druhého je jej rozlítit (40).

3.4.5 Slovesa s významem získat a ztratit

Otázka nabytí či ztráty finančních prostředků, věci je v *matu* konotována s krádeží či neoprávněným přivlastněním druhou resp. od druhé strany. Méně často může jít o navázání a tedy i získání kontaktu, v tom případě jsou užity jiné prefixy (*над-*) a povětšinou, alespoň podle našeho materiálu, kořen *еб-* jak je tomu například ve slově *надебать* (37). V takovém případě však nelze význam přímo spojovat s krádeží stejně jako u příkladu (38). Obdobně aniž by se jednalo o spojení s krádeží lze hovořit o významu „přijít o, promeškat“ ve slově *проебать* (48). K vyjádření tohoto významu je užíváno nejrozličnějších kořenů, zejména však *еб-* a *нuzд-* v kombinaci s prefixy, nejčastěji se jedná o prefixy *но-* a *с-*⁸⁴, odkazujícími na vynaložení či krádež určitých finančních prostředků. V tomto významu se pak setkáme i se slovesy s několika prefixy jako je *нораснuzдить* (71,72), kdy je význam modifikován dvěma prefixy *но-* a *рас-* odkazujícím ke ztrátě, zde utracení finančních prostředků, v poměrně krátké době⁸⁵.

⁸³ Viz RG 80 §867 4).

⁸⁴ Viz RG 80 §876 5) a §879 3).

⁸⁵ Viz RG 80 §871 3) a §900 3).

3.4.6 Shrnutí

Potenciál sloves *matu* nabývat různé významy je vysoký. Nemůžeme plně obsáhnout celou šíři významů, kterých mohou slovesa nabývat, a to mimo jiné i na základě výše uvedené povahy významu u sloves *matu*. Cílem pokusu o klasifikaci našich příkladů (viz výše) bylo poukázat na jejich významovou bohatost, na nejčastěji se vyskytující významy a schopnost obsluhovat v podstatě jakoukoliv oblast užívání jazyka.

3.5 *Mat v lexikografii*

Lexikografické mapování *matu* a jeho významu je komplikováno v domácím prostředí řadou sociolingvistických faktorů, jejichž motivace jsme uvedli v první kapitole této práce (viz 1.3.1). Často zmiňovaným v této souvislosti bývá slovník A. Flegona- *За пределами русских словарей*, který je jedním z první západní slavistiky o lexikografické zachycení *matu*. Pomineme-li několik odborných slovníků, které jsou buď přímo zaměřeny na fenomén *matu*, nebo obsahují lexiku *matu* jako součást většího autorem mapovaného celku⁸⁶, existuje řada převážně internetových stránek⁸⁷ koncipovaných jako výkladové slovníky. Obsah těchto stránek není přirozeně vyčerpávající a výklad se mnohdy omezuje na výběr několika nejfrekventovaněji užívaných slov, jejichž význam většinou nebývá dokládán kontexty, což jak jsme dokázali, je, vzhledem ke komplikované povaze významu v rámci *matu*, elementární nedostatek. I přes absenci kontextu je do jisté míry možné se stránkami takovéto povahy řídit. Výjimku z řady ryze amatérsky pojatých stránek tvoří bilingvální slovník přístupný na internetové adrese <http://www.russki-mat.net/home.php> [5. 5. 2016]. Tento slovník je i přes své nedostatky mezi slovníky svého druhu kvalitní výjimkou.

Rádi bychom zde zmínili „výkladový slovník“ jisté profesorky T. V. Achmetovové (Ахметова Т. В. 1996. *Русский мат. Толковый словарь. Москва*), který je mimo jiné naší vinou a zcela chybně uveden jako jeden ze zdrojů informací v seznamu odborné literatury, který je součástí zadání práce. Zmíněný „slovník“ je však jen pouhým seznamem posbíraných

⁸⁶ Například: Мокиенко, В. М.; Никитина Т.Г., *Русское сквернословие. Краткий, но выразительный словарь, Москва 2008.* nebo internetová stránka autora Slovníku ruského *matu* [Словарь русского мата] A. Plucera-Sarna věnovaná fenoménu *matu* <http://plutser.ru/mat/> [9. 7. 2016]

⁸⁷ <http://www.otkps.narod.ru/other/Drugoe/mat.htm> [5. 5. 2016]

<http://mylektsii.ru/2-45407.html> [5. 5. 2016]

http://mat.pifia.ru/wiki/Заглавная_страница [5. 5. 2016]

slov seřazených abecedně, chybí mu jakékoli lexikografické rysy a postrádá výkladovou část. Nutno podotknout, že uvedený „slovník“ ani neobsahuje pouze lexiku *matu*. Plucer-Sarno (viz Плущер-Сарно, 2005a, s. 58–66) dále pokračuje v rozboru diskutované knihy a jako pravého autora identifikuje P. F. Aleškina, který použil pseudonym T. V. Achmetova.

4 Komparace českých a ruských vulgarit

Závěrečná kapitola této práce je věnována porovnání vulgarit ve studovaném jazyce s domácím českým jazykovým prostředím. Porovnání českých a ruských vulgarit nabízí několik pohledů, ovšem vzhledem ke kulturním odlišnostem, které mezi zmíněnými jazyky panují, není zcela možné dát k jednomu výrazu jeho ekvivalent, čímž je vyloučen slovníkový charakter srovnání. Přes tyto rozdíly je možné provést určité srovnání.

4.1 Rozdíly mezi češtinou a ruštinou

V první kapitole jsme nastínili areály vulgarismů - nadávek (viz 1.2), na jejichž základě jsou zřejmé rozdíly mezi vulgaritami v českém a ruském jazyce. Jak jsme viděli na příkladu areálu vulgarismů, ruský jazyk je řazen, spolu s řadou slovanských jazyků, do skupiny, v níž převažují vulgarismy s odkazem na sexuální oblast lidského života⁸⁸. Přestože je český jazyk součástí slovanské jazykové skupiny odlišuje se ve svém „repertoáru“ vulgarit nejen od ruského jazyka ale i od řady dalších slovanských jazyků. Těžiště vulgarit v českém jazyce leží na skupině análně-ekrementálního typu. Důležitou roli v odchýlení se češtiny v dané oblasti jazyka od ostatních slovanských jazyků sehrál především intenzivní a dlouhodobý jazykový kontakt s německojazyčným prostředím, jehož tradice je v českých podmínkách nepopiratelná. Právě němčina je klasifikována jako typický zástupce vulgarit análně-ekrementálního typu, tzv. „Scheiss-kultury“ (Мокиенко, 1994).

Spolu s výše uvedeným typem se v českém jazyce stejnou měrou rozšířily i nadávky spojené s náboženským životem. Jejich německý případně latinský původ je zřejmý⁸⁹ (srov. Ďurovič, 2005, s. 55). Zároveň však netvrdíme, že by typ análně-ekrementální a typ nadávek zahrnujících nadpřirozeno byly nutně provázány, neboť i ruský jazyk disponuje nadávkami vztahujícími se k nadpřirozeným bytostem⁹⁰, řídčeji se však v ruštině setkáme s takovými

⁸⁸ Pro podrobnější srovnání viz Ďurovič, 2005.

⁸⁹ Srov. Čes. Himlhergot, hergot, něm. der Herr- pán, der Gott – Bůh, der Himmel –nebe, lat. krucifix atd.

⁹⁰ Srov. — Он говорит, бумажка,
— безмятежно пояснила сестра, по обыкновению показывая на меня пальцем.

nadávkami, které by zahrnovaly Boha⁹¹. Výrazy spojené s klením a podobně hodnocenými projevy nebývají z hlediska slovních druhů slovesa, proto se dále zaměříme především na takové výrazy, které odpovídají užšímu zaměření naší práce. Nehledě na tendenci české společnosti v současné době nehodnotit takovéto projevy spojené s náboženským životem vyloženě negativně. Mnohem větší společenské tabu leží v poslední době na vulgarismech s obscénním významem.

Z hlediska slovní zásoby je rozdíl tedy zřejmý. Obdobný rozdíl panuje mezi potenciálem všech kýžených slov vystupovat ve stejné roli jako slovesa *matu* v rámci ruského jazyka. V tomto ohledu je ruský jazyk bohatší. Zatímco český jazyk v porovnání s ostatními českými ekvivalenty ruského *matu* nadužívá slovesa spojeného s defekací (rozuměj *srát* a jeho další varianta *podělat*) a jeho deriváty, ruský jazyk disponuje celou řadou kořenů schopných a reálně se podílejících na tvorbě sloves⁹². Dalším neméně podstatným rozdílem je oblast, kterou jsou tato slovesa schopna významově obsáhnout. Zatímco *mat* je možné užít k popisu neobscénního významu, čeština tímto výrazovým prostředkem disponuje ve značně snížené míře. V podobné roli vystupují slovesa *čurákovat* a *píčovat*⁹³, která tvoří jen omezené množství derivátů⁹⁴. Po významové stránce je bohatší již zmíněné sloveso, jehož význam je spojen s defekací.

Ruský jazyk díky *matu* má k dispozici mnohem větší množství slov s větším významovým polem, čehož náležitě využívá. Český jazyk se v této oblasti omezuje především na užívání zmiňovaného slovesa označující defekaci, se kterým nakládá v souladu s územ. S omezeným počtem kořenů vulgarismů je omezena i škála významů, kterých mohou české vulgarismy z análně-exkrementální oblasti či sexuální oblasti nabývat. Dalším rozdílem, který

— Какая **к чёрту** бумажка! Собирайтесь, говорю! Zdroj: Андрей Волос. Недвижимость (2000) // «Новый Мир», 2001; KRJa

⁹¹ Zde máme na mysli Boha chápaného ve smyslu monoteistických náboženských systémech (křesťanství, judaismus apod.).

⁹² Nejfrekventovanější jsou slovesa odvozená od tří „základních“ slov *matu*, tedy *еб-*, *хыж-*, *нузд-*.

⁹³ „čurákovat – dlouho stát na jednom místě, stát někde zbytečně, potloukat se, nebo i překážet“ in: Slovník nespisovné češtiny (dále jen SNČ), vydání první, Praha 2006. Může se jednat i o význam stěžovat si, – neoprávněně- kritizovat někoho, nebo se hloupě chovat, srov. „Chasník jde dneska na pivo. Zase sem vlítne a bude čurákovat, že kazíme klub.“ Zdroj: http://www.okoun.cz/boards/russia_countdown?contextId=1066435085 [posl. přístup 15. 7. 2016]); „píčovat- mluvit, odmlouvat“ SNČ.

⁹⁴ Poměrně časté je užití posledního uvedeného kořenu v adjektivech s předponou *vy-* a *z-*, viz např. SNČ.

hraje zřejmě rozhodující roli v této otázce je nejčastější užívání vulgarismů a obscénních slov především v podobně invektiv, citoslovcí a slovní výplně.

4.2 Shodné rysy češtiny a ruštiny

V oblasti shodných rysů mezi vulgární slovní zásobou češtiny a ruštiny je třeba zmínit, že análně-ekrementální typ vulgarismů je zastoupen jistou měrou i v ruském jazyce. Frekvence jeho užívání v porovnání s *matem* je však výrazně nižší. Proces, jakým se rozšířilo užívání této nepříliš časté slovní zásoby, popisuje v již citovaném článku V. M. Mokienko: „В русском языке постперестроечного периода также отмечается некоторая тенденция к "анализации": в частности, англ. и нем. shit и Scheisse русскими переводчиками (особенно синхронистами при переводе видеофильмов) передается русскими словами говно и дерьмо, что довольно резко меняет функционально-бранную семантику этих русских слов.“ (Мокиенко, 1994). Obdobně jako tomu je u *matu*, i zde je možné slovem původně majícím skatologický význam, vyjádřit význam neskatologický resp. nespojený s análně-ekrementální oblastí⁹⁵. V takovém užití je zde možné o určité míře shody potenciálně nabývat jiných než skatologických a s ní spojených významů mezi ruskými a českými slovesy popisujícími defekaci.

České obscénnosti se s nečetnou výjimkou, mezi něž patří několik sloves jako *píčovat*, *čurákovat*, *(z)kurvit (se)* apod. zakládají především na výrazech pro pohlavní styk. Přesto je možné v českém jazyce dohledat i slovesa, která obsahují kořen s obscénním výrazem pro pohlavní orgán. Výše uvedené výrazy odpovídají svým ruským ekvivalentům, avšak nepatří mezi hojně užívané (až na poslední zmíněné slovo). Snad nejčastěji užívanými slovesy s obscénním významem jsou slovesa s kořeny *mrd-* resp. *jeb-*, původně označující pohlavní styk. Oba kořeny v závislosti na sufixu *-a(t)*, *-nou(t)* částečně pozměňují význam. V obou případech je význam podobný ruskému *ебать*, *ебнуть*, přestože SNČ některé významy neuvádí, z úzu však vyplývá, že slovesa s oběma kořeny jsou takto užívána⁹⁶. S druhým z výše uvedených kořenů se mnohem větší řada významů stejně jako v *matu*. Oba kořeny jsou

⁹⁵ Srov. s pracemi srovnávacími *mat* s touto lexikou resp. zahrnující ji do *matu* (Ermen, Ilse, *Der obszöne Wortschatz im Russischen: Etymologie, Wortbildung, Semantik, Funktionen*, München 1993).

⁹⁶ Význam slova *mrdat* je SNČ vysvětlen pouze takto „mít pohlavní styk“, podle nás a podle námátkou sebraného příkladu je toto sloveso schopno nabývat i jiných tvarů: „Mě ti to mrdá, že bys čuměl jak z prdele prak“ Zdroj: uživatel woody, 3.2.2006 <http://www.csfd.cz/film/221650-ivanku-kamarade-muzes-mluvit-aneb-tak-to-mi-ho-teda-vyndeje/komentare/> [posl. přístup 15.7.2016]

v zásadě synonymní. SNČ uvádí význam „mít pohlavní styk“ jako častější u slovesa s kořenem *mrd-* v porovnání s druhou variantou. Nejčastěji rozšířeným významem je význam „(prudce) udeřit, vrazit“⁹⁷, dále je zastoupen význam „zbláznit se“⁹⁸. Mezi těmito slovesy označujícími pohlavní styk tak vzniká jaký vztah shody významů. Samozřejmě se tato shoda neprojevuje na morfologickém složení diskutovaných sloves, mohou se lišit (ne)přítomností různých afixů.

Pokud bychom se částečně odchyliili od obscénních slov a, vzhledem k povaze češtiny, se soustředili na vulgarismy spojené s análně-ekrementální oblastí, nabízí se mimo jiné i sloveso s významem stylisticky zabarveným, avšak nedosahujícím takové míry vulgárnosti, jaké bezpochyby dosahují výše uváděné příklady. Jedná se o slovesa *prdelit se*, jehož kořen je bezpochyby spojován s vulgárními výrazy, zde nabývá významu „v sedě se uvelebovat, poposedávat“ a může být použit i ve vztahu k dětem.

Kapitolu věnovanou porovnání češtiny a ruštiny v oblasti analyzované slovní zásoby je možné uzavřít s tím, že částečně díky rostoucí globalizaci a intenzivnějšímu kontaktu různých kultur dochází k prolínání a přejímají i takovýchto jazykových prostředků. Tyto výrazy pak mohou být překládány do konkrétních jazyků a užívány s pozměněným funkčním významem, nebo může dojít k přijetí celého slova v jeho grafické podobě, v jaké přišlo ze svého mateřského jazyka⁹⁹. Užívání takových výrazů je pak spojeno s jazykovou prestiží mateřského jazyka přejímaného výrazu. Významnou roli při používání takových přejatých výrazů může hrát i kulturní odcizení, vytržení slova z jeho původního prostředí a užívání v promluvěch mluvčích jiného jazyka. Na takové slovo pak může být nahlíženo jako (v jisté míře) na eufemismus se zachovalou částečnou expresivitou.

U námi porovnávaných jazyků, češtiny a ruštiny, platí též primární spojitost s konotováním negativního, která však není a nemůže být brána za jedinou charakteristiku těchto slov, což jsme zmínili v předchozí kapitole (viz 3.4). Abychom podložili naše tvrzení platnosti možnosti nabývat význam, který není spojen s konotováním negativního, uvádíme příklad z českého jazyka¹⁰⁰.

⁹⁷ Viz SNČ „vrazit, hodit, pohodit“.

⁹⁸ „Pak mu ale mrdlo v kuli, všecy prachy prochlastal a skočil z Nuseláku (...)“ Zdroj: <http://www.audi-club.cz/forum.php?prispivek=14962> [posl. přístup 15. 7. 2016]

⁹⁹ Srov. „**Shit**, tak se prezuju. Stejne jsou lapte nej pohodlnejsi.“ [zvýraznění J. V., posl. přístup 17. 7. 2016] Zde bylo užito anglické slovo, ačkoli český jazyk disponuje řadou vhodných ekvivalentů.

¹⁰⁰ „Seru si to v bleděmodrým Trabantu, ||s cigaretou přilepenou na pantu. ||Jaká by to byla asi paráda, ||kdyby se mi přilepila na záda“ Zdroj: <http://www.diskografie.cz/marasd/seru-si-to-v-bledemodrym->

Závěr

Práce si kladla za cíl popsat slovtvorné postupy slovesa v nenormativní varietě ruského jazyka označované jako *mat*.

Charakteristickým rysem slovní zásoby *matu* je ze stylistického hlediska jeho silná expresivita. Jak jsme v naší práci poukázali, *mat* je, přesněji však *bylo*, možné považovat za typický ukazatel sociálního statusu mluvčího, jelikož se pojil zejména se sociálně slabými vrstvami. V současné době v důsledku detabuizace v ruském jazyce spojené s řadou společensko-kulturních faktorů se ocitl *mat* v jiném postavení. Stále si s sebou však nese povahu jakéhosi ukazatele na jazykovou kulturu mluvčího. Abychom se mohli věnovat analýze materiálu, bylo nejprve nutné se vymezit vůči některým nepřesnostem panujícím v chápání obsahu *mat*. V našem pojetí je *mat* oblast lexiky zakládající se na slovech obsahujících kořeny, jejichž primární význam je obscénní, vztahuje se k pojmenování pohlavních orgánů, pohlavního styku a osob poskytujících sexuální služby za úplatu (v tradičním chápání významu tohoto slova) (viz 1.3.2). Dále byly v první kapitole krátce představeny koncepce dělení nadávek-vulgarit tzv. areály vulgarismů, na základě čehož byla do těchto systémů zasazena čeština a ruština.

Záměrem druhé kapitoly bylo představit stavbu slovesa z formálního hlediska. Bylo poukázáno na mnohdy nejasnou motivaci v rámci slovtvorby slovesa. Vedle základních slovtvorných postupů, které byly v krátkosti představeny a vztaženy ke slovesům v ruském jazyce a v *matu*, bylo poukázáno na tvorbu sloves obsahujících kořen s obscénním významem na základě jeho zasazení do modelu již fungujícího u jiných sloves (viz 2.2), aniž by se bral v úvahu sémantický potenciál. Toto zasazení kořene s obscénním významem má pak převážně stylistický cíl, a to dodat nově vzniklému tvaru na expresivité právě díky zasazení kořene z původně silně tabuizované slovní zásoby. V souvislosti s kořeny podílejícími se na tvorbě nových sloves jsme uvedli, které mají nejvyšší potenciál a tvoří slovesa nejčastěji a ty které se na tvorbě sloves podílejí jen minimálně, a to na základě námi sesbíraných příkladů a úzu. Významnou pomůckou při práci na této kapitole byla kniha věnovaná hovorové ruštině E. A. Zemské (Земская, 1981), a to zejména pro řadu paralel mezi *matem* a tzv. *разговорной речью*. Jako nejfrekventovanější sufix u sloves vzniklých odvozením od substantiv byl označen sufix *-u(mb)*, dále byla nastíněna množina prefixů pojících se uvedenými kořeny v jiném než primárním významu.

trabantu-singl/seru-si-to-v-bledemodrym-trabantu/ [posl. přístup 15. 7. 2016] Zde je první sloveso užito ve významu „(já) jedu“.

Významovou stránku sloves *matu* a jejich schopnost s pomocí obscénních kořenů vyjadřovat neobscénní význam jsme analyzovali ve třetí kapitole. Slovům (zejména slovesům a podstatným jménům) *matu* je nehledě na původní význam kořenu vlastní schopnost vyjádřit význam neobscénní. Tato vlastnost je založená nejčastěji na sémanticky prázdném kořenu, tedy takovém kořenu, jehož význam nemůžeme zohlednit při analýze významu daného slova. Pokud bychom tak učinili, byl by výsledný význam absurdní a neodpovídal by sdělení. V případě této sémantické prázdnoty kořenu je těžištěm při určení významu slovesa význam afixu. Poukázali jsme na schopnost vyjadřovat i významy, nijak nespojené s konotováním negativního, tedy takové významy spojené s přemísťováním, vstřelením branky ve sportu apod. Tato schopnost je samozřejmě v menšině v porovnání s obvyklým užíváním *matu*. Na základě našeho materiálu jsme předložili klasifikaci nejčastějších neobscénních významů, jichž mohou tato slovesa nabývat.

Nepříliš rozsáhlou čtvrtou kapitolu jsme věnovali porovnání vulgarismů spojených s obscenitou. Na základě areálů vulgarismů (viz 1.2) jsme provedli stručné nastínění rozdílných a shodných rysů v ruském a českém jazyce, kdy jsme se soustředili především na slovesa významově spojená se sexuálním životem lidí a defekací.

Připouštíme, že vzhledem k propojenosti současného světa nemůžeme s jistotou zaručit, že autory všech sesbíraných tvarů jsou výhradně Rusové, a je možné, že se jednalo o autory rusky píšící, avšak pocházející z jiného než ruského prostředí. V potaz tak přichází i otázka autorství sesbíraného materiálu přispěvatelů ruských internetových fór z území Ukrajiny a Běloruska. Tomuto ovlivnění materiálu prakticky nelze zamezit, vzhledem k historické propojenosti a současnému propojení pomocí internetu. Námitkám odkazujícím na korpus ruského jazyka lze dát za pravdu jen částečně, neboť zmíněný korpus neobsahuje všechny možné tvary existující v rámci lexiky *matu*.

Rovněž připouštíme, že by bylo možné některé části detailněji rozpracovat a věnovat se jim hlouběji. Podle našeho názoru by se pak výsledný text ubíral příliš detailním směrem a nemohl by přiblížit slovo tvorbu slovesa celkově, jak je tomu, alespoň v to doufáme, nyní. Takto vzniklému prostoru tak mohou být věnovány další práce, studie či články.

Seznam použité literatury

- ČERMÁK, F., (2011), *Jazyk a jazykověda. Přehled a slovník.*, Vyd. 4., v Karolinu 2., doplněné, Praha.
- DREIZIN, F. and PRIESTLY, T., (1982), T., *A Systematic Approach to Russian Obscene Language*, in: *Russian Linguistics*, Vol. 6, No. 2 (Feb.), pp. 233-249.
- ĎUROVIČ, L.,(2005), *Typology of Swearing in Slavonic and some Adjacent Languages* in: *Všeobecná jazykověda a slavistika- Vybrané štúdie II*; VEDA, Bratislava, s. 50–60.
- HUGO, J. – FIDLEROVÁ, M. – ADÁMKOVÁ, K. (eds.), *Slovník nespisovné češtiny: Argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost – Historie a původ slov*, Praha 2006.
- KARLÍK, P. – NEKULA, M. – PLESKALOVÁ, J. (eds.), *Encyklopedický slovník češtiny*, Praha 2002.
- ISAČENKO, A. V. (1960), *Gramatická stavba ruštiny v porovnání so Slovenčinou: Morfológia časť druhá*, Bratislava in: Исаченко, А. В. Грамматический строй русского языка в сопоставлении с словацким: Морфология. – 2-е изд. – Москва 2003.
- LJUNG, M., (2011), *Swearing: A Cross-Cultural Linguistic Study*, University of Stockholm, Sweden.
- MLUVNICE ČEŠTINY (I): Fonetika, Fonologie, Morfonologie a morfemika, Tvoření slov, Praha 1986.
- PŘÍRUČNÍ MLUVNICE RUŠTINY PRO ČECHY, I. Hláskosloví a tvarosloví, Praha, 1961
- RAZVRATNIKOV, B. S. (pseud.), *Elementery Russian Obscenity*, *Maledicta* 3, s. 197–204.
- TIMROTH, W. von, (1986), *Russian and Soviet Sociolinguistics and Taboo Varieties of the Russian Language(Argot, Jargon, Slang and "Mat")*, München, Revised and Enlarged Edition, trans. Nortrud Gupta.

- ДОСТОЕВСКИЙ, Ф. М., *Дневник писателя; Маленькие картинки 2*, s. 126-127 in: Собрание сочинений в 15 томах. Dostupné z: http://rvb.ru/dostoevski/01text/vol12/01journal_73/113.htm [posl. přístup 8. 12. 2015].
- ЕРОФЕЕВ, В., (2005), *Царство мата*, in: Луч, , №5-6, 2005, с. 77-79.
- ЗАЛИЗНЯК, А. А., (2010), *Грамматический словарь русского языка*, Изд. 6-е, Москва.
- ЗЕМСКАЯ, Е. А., (1981) (ред.), *Русская разговорная речь: Общие вопросы. Словообразование. Синтаксис*. Москва.
- ЗЕМСКАЯ, Е. А., (2013), *Современный русский язык. Словообразование: учебное пособие*, 8-е изд., Москва.
- ИЛЬЯСОВ, Ф. Н. (1990), *Мат в три хода* (опыт социологического исследования феномена нецензурной брани) // Человек. №3. С. 198-204. Dostupné z: <http://iliassov.info/article/mat.htm> [posl. přístup 31. 1. 2016]
- КОВАЛЕВ, Г. Ф. (2005), *РУССКИЙ МАТ - СЛЕДСТВИЕ УНИЧТОЖЕНИЯ ТАБУ*, in: Культурные табу и их влияние на результат коммуникации, Воронеж, s. 184-197. Dostupné z: <http://philology.ru/linguistics2/kovalyov-05.htm> [posl. přístup 16. 7. 2016]
- КРОНГАУЗ, М. А., (2001), *Семантика*, Москва.
- ЛЕВИН, Ю. И., (1998), Об обценных выражениях русского языка, in: ЛЕВИН, Ю. И. Избранные труды. Поэтика. Семиотика., Москва, s. 809-819. Dostupné z: <http://philology.ru/linguistics2/levin-98.htm> [posl. přístup 16. 7. 2016]
- МИХАЙЛИН, В., (2005), *Русский мат как мужской обценный код: Проблема происхождения и эволюция статуса* in: Михайлин В. Тропа звериных слов: Пространственно ориентированные культурные коды в индоевропейской традиции. - Москва, с. 331-360.
- МОКИЕНКО, В. М., (1994), *Русская бранная лексика: цензурное и нецензурное*, in: Русистика- Берлин, №1/2 с.50-73. Dostupné z: <http://www.philology.ru/linguistics2/mokiyenko-94.htm> [posl. přístup 22. 1. 2016]
- ПЕТРУХИНА, Е. В., (2009), *Русский глагол: категории вида и времени (в контексте современных лингвистических исследований)*, Москва.

ПЛУЦЕР-САРНО, А., (2005а), *Матерный словарь как феномен русской культуры*, in: ПЛУЦЕР-САРНО, А., *Большой словарь мата*, т.1, Москва, СПб, s. 49- 74.

ПЛУЦЕР-САРНО, А., (2005b), *О семантике слова мат*, in: ПЛУЦЕР-САРНО, А., *Большой словарь мата*, т.1, Москва, СПб, s. 75- 80.

РУССКАЯ ГРАММАТИКА, 1982, гл. ред. ШВЕДОВА, Н. Ю., Т. 1, Москва. [námi užívána v textu pod zkratkou RG 80].

УСПЕНСКИЙ, Б.А.(1994), *Мифологический аспект русской экспрессивной фразеологии* in: Успенский, Б. А., *Избранные труды*. Т.2. Москва.

УШАКОВ, Д. Н., (2014), *Большой толковый словарь русского языка. Современная редакция*, Москва.

ЭТИМОЛОГИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ СЛОВЯНСКИХ ЯЗЫКОВ. Праславянский лексический фонд., Вып. 8, 1981, Москва,.

Internetové zdroje:

<http://www.ruscorpora.ru> [posl.přístup 16. 7. 2016]

<http://www.ruski-mat.net/home.php> [posl.přístup 16. 7. 2016]

<http://kremlin.ru/acts/bank/38425> [posl. přístup 7. 2. 2016]

<http://ssjc.ujc.cas.cz> [posl. přístup 30. 7. 2016]

[Internetové odkazy spojené s konkrétními příklady sloves viz Příloha I]

Пříloha I

Seznam zkratek, seznam příkladů a jejich kontexty

RM - <http://www.ruski-mat.net/home.php>

KRJa - <http://www.ruscorpora.ru>

1. Коřen бляд-

1.1. блядовать

- 1) *Некоторые дети [в Георгии] от отца воровать, а от матери блядовать научаются.* Zdroj: Гюбнер И., Земноводного круга краткое описание из старья и новья географии, 1719 RM

1.2. блядствовать

- 2) *Блядствовать время есть, а с однокашником встретится не можешь.* Zdroj: (Артём Мусенко @ vkontakte.ru, 06/2011) RM

2. Коřen еб-

2.1. Въебать(-ся)

- 3) *Ну Ну, вот если работать неохота, в смысле штаны протирать в офисе с 9.00 до 18.00, а замшевую куртку хочется, легко выйти вечером на улицу и въебать кому-нибудь по сопатке.* Zdroj: (Игорь Плотник, Книга счастья — Новый русский водевиль, 2001 RM
- 4) *Вчера чуть не въебался на перекрестке в долбоёба, пролетающего на охуенно покрасневший зеленый.* Zdroj: (andryukha @ ЖЖ, 08/2010) RM

2.2. Въебашить

- 5) *Последний гол понравился: с особым цинизмом малкин въебашил в пустые(16 мая 2015 22:43 lizzard, Zdroj: <http://kolyan.net/forum/textversion.html?t1491-37>)7 [4. 5. 2016]*

2.3. Взъебать

- 6) *Считаю, что всю эту путинскую когорту нужно взъебать дополнительными санкциями за Савченко.* Zdroj: (Lev Sharansky, @lev_sharansky, 10:03 - 5. 3. 2016 twitter)
- 7) *Взъебать тех кто паркуется вне асфальта 2) Взъебать подрядчиков на стройплощадках которые не моют колеса грузовиков 3) Починить бордюрные камни и сделать их выше уровня газона 4) PROFIT* Zdroj: malphax, March 29 2016, 11:25:14 UTC, <http://samara-ru.livejournal.com/10636466.html> [24. 4. 2016]

- 8) *Кто закончит беспредел?//Кто настолько резв и смел?//Что б правителей взъебать,//И заставить их сосать.* Zdroj: Тяжело всем Автор: Alisaman
Опубликовано: 14 марта 2016, <http://rock-ivanov.ru/tyazhelo-vsem/> [24. 3. 2016]

2.4. Возъебать

- 9) [ЛЮБИТЕ ВАНДАЛИТЬ ТРАМВАИ] *мне похуй чем,главное его возебать в говно!!!* Zdroj: Никита Загулин 25 янв 2009 в 23:01 (Vkontakte) [4. 5. 2016]

2.5. Выебать

- 10) *Он сделал два жадных глотка, завинтил крышку и сунул бутылку в карман — только сейчас я понял, что в левый. Его рука скользнула под мою простыню, сжала мое голое плечо; он вдруг наклонился и принялся страстно жевать мое ухо. Боже, какой же я был болван, что не понял все с самого начала. Что ж, в этом есть известная логика: я имею весь Советский Союз, с одной, правда, недостающей республикой, а КГБ, хранящий на замке его границы, собирается **выебать** меня. Я сильно его оттолкнул — нет, не ударил, только толкнул, я всегда считал, что отвечать ударом на поцелуй — признак очень дурного тона, такое могут себе позволить только женщины мужских профессий, но он отлетел метра на три, едва не упав. Через секунду я увидел направленное на меня дуло пистолета. Дуло было маленькое, крошечная дырочка, почти незаметная в полутьме.* Zdroj: Венедикт Ерофеев. Из записных книжек (1958-1990) KRJa

- 11) *Наша класная — Сухая — оставляет меня после уроков, чтобы выебать мозги. — Можешь ведь учиться, но не хочешь.* Zdroj: Владимир Козлов. Гопники (2002) KRJa

2.6. Выебывать

- 12) *Их терминология: «Скончался при невыясненных обстоятельствах». обиходного свойства истины и сведения Великолепные экземпляры. С 8 до 5-и **вьебывают**, с перерывом на подъебки с 12-и до 13-и, потом с 5 до 7 ебануть, с 7 до 10-и взъебки, потом etc. Жив ли Абрам Моисеич? Нет еще. без пролития желчи* Zdroj: Венедикт Ерофеев. Из записных книжек (1958-1990) KRJa

2.7. Доебать

- 13) *Товарищи, у нас плохие новости! К нам едем Дмитрий Романюк(Dimonbrest) на своем стококовом лексусе, в очередной раз доказывать, что IG-FE реально валит...стоковый лексус блеать, а валит так что **недоебаться**...* Zdroj: <https://www.drive2.ru/l/8334980/> [24. 3. 2016]

- 14) *Просто если к слову не доебешься - неоткуда взять идеи для словесного поноса.* Zdroj: <https://ask.fm/valeriesafo/answers/113669079508> [24. 3. 2016]

- 15) *Эти ЮВАшные азиаты - очень мирный народ, не нападут пока до них качественно не доебешься.* Zdroj: <http://ru-chp.livejournal.com/7598898.html?thread=564423474> [4. 5. 2016]

2.8. Ебать

- 16) *Что ты мне целый день мозги ебешь?* Zdroj: Владимир Козлов. Гопники (2002)KRJa

- 17) *Вас Сталин сорок лет ебал, а вы его отцом народов называли.* Zdroj: Василий Аксенов. Остров Крым (авторская редакция) (1977-1979) KRJa
- 18) *«Ебал я твою старперскую музыку, весь этот убогий В. В. King, мудака Мишаню с его фляжечкой и тебя самого, жирное животное»,* Zdroj: Владимир Спектр. Face Control (2002) KRJa
- 19) *Пожалуйста, заведи их отсюда. К себе или к коллегам — меня не ебет.* Zdroj: Александр Гаррос, Алексей Евдокимов. [Голово]ломка (2001) KRJa
- 20) *Я про Альдо Моро, про коварство Пол Пота и пр. А он одно: «А это тебя ебет?»* Zdroj: Венедикт Ерофеев. Из записных книжек (1958-1990) KRJa

2.9. Ебануть

- 21) *Как бы то ни было такие решения типа "ебануть ракетами по территории Турции" принимаются на высшем управленческом уровне, а там не дураки с обеих сторон.* Zdroj: <http://www.yaplakal.com/forum1/st/425/topic1254759.html> [5. 5. 2016]
- 22) — *Такая красивая леди и в одиночестве? Разрешите Вас угостить?*
— *Ну, а хули бы и нет! Я пожалуй водки ебану.*
Zdroj: <http://www.inpearls.ru/592216> [5. 5. 2016]
- 23) *да лучшие водки **ебануть** с шашлычком. водка полезна в небольшом кол-ве. когда оцинковку варю, рюмашку выпиваю или кефир. кола хуета не пейте весь желудок уебите!* Zdroj: <http://apachan.net/3621322.html> [5. 5. 2016]
- 24) *#94849442 Медик-кун, каковы шансы выпила, если ебануть 30 таблеток антидепрессантов с бутылкой водки?* Zdroj: <http://a2ch.ru/2015/06/09/medik-kun-kakovy-shansy-vypila-esli-ebanut-tabletok-antidepressantov-s-94849442.html> [5. 5. 2016]

2.10. Заебать (-ся)

- 25) *А я вот день рожденья не буду справлять! Все заебало! Пиздец на хуй блядь!*
Zdroj: Ленинград, День Рождения, 2000 RM
- 26) *Учёба еще не началась, а уже заебала.* Zdroj: (bash.org.ru, 01/09/2008) RM
- 27) *Военные вертолеты, слетающие над центром города к Лубянке уже который час подряд, заебали нечеловечески.* Zdroj: (nl @ ЖЖ, 11/2012) RM
- 28) *Мы устали предупредить. Вы заебали пить за рулем!* Zdroj: Guerilla advertising on a Moscow billboard (Oct. 2012), © Александр «Russos» Попов RM
- 29) *Заебался я учить хуйню какую-то.* Zdroj: (Александр Лебедев @ mail.ru, 08/2011) RM
- 30) *проиграть гранду с разгромом и выиграть у какой-нибудь Жилины — это Спартак всегда мог. За это и люблю его! [imbus77, ?] А кроме спартака больше неча обсуждать? Как же зае...л этот спартак!!!* Zdroj: коллективный. Форум: «Спартак» выступил по своим возможностям (2011) KRJa
- 31) *Саша тоже засмеялся. — Как вы все заебали, — сказал он почти нежно и встал из-за столика.* Zdroj: Захар Прилепин. Санька (2006) KRJa
- 32) *Заебали стандарты красоты.* Zdroj: коллективный. Форум: Фэндомная Правда (2011) KRJa
- 33) *Она всех в школе заебала своим немецким, но все учителя и даже завуч знают, что она дурная, и боятся ей что-нибудь сказать* Zdroj: Владимир Козлов. Гопники (2002) KRJa

34) *Они говорят, что выгнали его, но я не верю. Ее мамаша такая стерва, что любого заебет. Скорее всего, сам ушел.* Zdroj: Владимир Козлов. Гопники (2002) KRJa

2.11. Заебашить

35) *Надежда застрелила всех остальных блядских подруг и заебашила наконец-то и себя...* Zdroj: (freak_fen @ ЖЖ, 07/2009) RM

2.12. Заебенить

36) *«Живучие, суки! Ничем их, зараз уже и не возьмешь!» — рассуждает Бог сам с собой и уже совсем было хочет крупно **заебенить** по проклятой планете каким-нибудь метеоритом, но в последний момент останавливается.* Zdroj: (Александр Шленский, Бог, 2005) RM

2.13. Надебать

37) *Кто Вот у моей подруги милый Инапланетянин!!! Где мне себе такого надебать???* Zdroj: Высший разум (160883) (<https://otvet.mail.ru/question/32243488>) [24. 3. 2016]

38) *Вопрос 53: Всем пингвинчикам!!! Где можно надебать документации в электронном виде.* Zdroj:

<http://subscribe.ru/archive/comp.soft.linux.linuxx/200209/09133436.html> [24. 3. 2016]

39) *@TarasBerezovets И кого они хотят этими дебатами надебать? Отвратительная постановочная мерзопьеса.* Zdroj: [tweetunnel.com/vioslava7](https://twitter.com/vioslava7) [23.5.2015]

2.14. Наебать

40) *Ну муда-ак! — он, пораженно отдуваясь, опал обратно. — Короче, всю хуйню я на дивидишку закатал и в хорошее такое место зашкерил. Это чтоб ты не подумал башкой своей умной, что наебать меня можешь* Zdroj: Александр Гаррос, Алексей Евдокимов. [Голово]ломка (2001) KRJa

2.15. Оебать

41) *Завтра бы так же канадцев оебать бы в сухую, ога))* Zdroj: Цитата: lizard <http://kolyan.net/forum/textversion.html?t1491-37> [4. 5. 2016]

2.16. Отебаться

42) — *Отъебись...*

— *Чего — отъебись? Ты чего ругаешься?*

— *Пошел на хуй!*

— *Я вот пойду, пойду тебе!*

— *Поишел ты... сволочь...*

— *Я вот... я вот... пойду...* Zdroj: Владимир Сорокин, Очередь, 1985 RM

2.17. Преобать /переебать

43) *Переебать стулом по хребту — вместо тысячи слов.* Zdroj: Корпорация зла 8. srpen 2013 Facebook [4. 5. 2016]

44) *16. 12. 2015 - Тарлан, Согласен, преобать бы его палкой* Zdroj: c42.ds.mchost.ru/watch/-18939202_171617192 [4. 5. 2016]

2.18. Приебать

- 45) *Totktonada 9.8.2011, 22:04 Я даже не знаю какой смайл приебать под это сообщение....* Zdroj: <http://utforum.ru/lofiversion/index.php?t10275-1550.html> [4. 5. 2016]
- 46) *Он еще когда психовать начал, мне уже хотелось ему приебать (Втр 22 Сен 2015 11:09:59, #102353213,* Zdroj: <http://2ch-b.ru/2015/09/22/v-biznesache-odni-dauniata-sprashivaiu-u-pacanov-so-svoim-delom-koroche-takoj-102352798.html> [4. 5. 2016]
- 47) *Гадёньшу надо было приебать так чтоб у него ебало на всю жизнь смотрело в сторону.* *Aqualung, 05.02.2013 18:34,* Zdroj: <http://www.yaplakal.com/forum1/st/150/topic535921.html> [4. 5. 2016]

2.19. Проебать

- 48) *Большинство присутствовавших присутствовали из-за желания не проебать исторический момент* Zdroj: Запись LiveJournal (2004) KRJa

2.20. Разебать

- 49) *хочу разебать правительство* *Wish Иван Белов* Zdroj: mywishboard.com/wish/3483057 [4. 5. 2016]

2.21. Съебать(-ся)

- 50) *И чем же ты занимаешься в данное время, мой отстойный брателло? — Ацтек смотрит печально и кротко. — Да еле съебался от жены и думаю, что мутить дальше. Поеду, может, в «Пропанду». А ты чего?* Zdroj: Владимир Спектр. Face Control (2002) KRJa
- 51) *[ironass, nick] Так обычно выебывается вампирский спецназ. Заметь, например в «кровавой бане» большинство кровососов просто тупо пытается съебаться, и очень немногие лезут на Блэйда.* Zdroj: коллективный. Форум: Блэйд (трилогия) Blade (2008-2010) KRJa

2.22. Уебать

- 52) *...да лучше водки ебануть с шашлычком. водка полезна в небольшом кол-ве. когда оцинковку варю, рюмашку выпиваю или кефир. кола хуета не пейте весь желудок **уебите!*** Zdroj: <http://arachan.net/3621322.html> [5. 5. 2016]

2.23. Уебывать

- 53) *В 5.30 я просыпался от точно таких же кошмаров и, стряхивая их с себя, включал свет, ставил себе кофе, брился (брить у меня до сих пор на моей монгольской рожке нечего), повязывал траурный черный платок на шею и уебывал в "Хилтон".* Zdroj: Лимонов, Э., *Это я, Эдичка*, Москва, 1992, с. 54.
- 54) *А мы ничего не малые и задирали бабам юбки после дискотеки много раз и щупали их, но бабы могут оказаться не одни, а с пацанами, и тогда надо **уебывать**, а то их пацаны, особо если бухие, так отработают, что потом неделю будет не до дискотек, даже дрочить и то не захочется.* Zdroj: Владимир Козлов. Каникулы (2002) KRJa

3. Елдать

- 55) *Re: Что за херня здесь происходит???, Матадор, 23/04/15 21:41 Ебальники свои зафаримачьте, лошѣ недоѣбанное. Вас ещѣ елдать и елдать прежде чем вы людьми станете и право голоса возьмете. Zdroj: (<http://www.lovehate.ru/blog/91316>) [4. 5. 2016]*
- 56) *от анонима: что мне елдать, если хочется)=) 18 apr 2014 в 10:52 Zdroj: <http://sprashivai.ru/mmkorvin> [4. 5. 2016]*

4. Манда

- 57) *Вмандячить Надо было, конечно, вмандячить камнем. С крысами я строг. Zdroj: (alex smirnov @ ЖЖ, 08/2011) RM*
- 58) *Кароч теперь валяется в багажнике без дела, думаю дальше как крепить планшет. Видимо придется таки на стекло мандячить... [předmětem diskuse je upevnění GPS navigace v automobilu] Zdroj: <https://www.drive2.ru/l/6928531/> [26. 6. 2016]*

5. Мудѣ

5.1. Замудить

- 59) *Пусть лучше Фриц в отборочных матчах сразится с Носиком: драться они не будут — не умеют оба, но замудят друг друга и зрителей до синего тумана. Zdroj: (hamburg_1 @ ЖЖ, 09/2009) RM*

5.2. Мудить(-ся)

- 60) *[-Демонолог-, nick] Вот я первый раз когда в игру зашел — пожалуста. Ты уже богач. (из грязи в князи). А вот с последующими разами скоко не мудился — ХРЕН. Даже когда заного начинал, загружался.. Вобщем Вобщем шанс 1 из около 40. Судите сами... [Следопыт, nick] У него газы, сероводород и метан. Zdroj: [Приколы в Готике-2 (форум) (2004)] http://forums.playground.ru/gothic_2/tech/prikoly_i_glyuki_v_gothic_2-28952/ [4. 5. 2016]*

5.3. Перемудить / домудить

- 61) *А со Скайпом Витѣк, ты переМУДИЛ!
// Знаешь ведь, что лучше не доМУДИТЬ, чем переМУДИТЬ. 16.11.2009 - 19:36:06 Zdroj: (http://svvaulsh.ru/forum_viewtopic.php?67.37.18560) [4. 5. 2016]*
- 62) *а чаго это ты китайцев то списываешь? Ховер то по качеству далеко от патрика ушел. А домудить и его можно. Обидно что всяких приблуд для него не так много продается Zdroj: <http://chevrolet29.ru/forum/showthread.php?p=88900> [4. 5. 2016]*

6. Пизда

6.1. Впиздячить

63) *Когда я слышу этот ёбанный аккорд Ля, то сразу же хочется впиздячить по яйцам Тихонову и обоссать бюст старика Людвига.* Zdroj: (ernstxujablonov @ ЖЖ, 04/2005) RM

6.2. Выпиздеться

64) *Короче, идиотов, мнящих себя крутыми спецами в научных вопросах, не переводится. А говный интернет им только доставляет возможность выпиздеться.* Zdroj: (fkr-fkr @ reklama-mama.ru, 06/2011) RM

6.3. Выпиздить

65) *Коро Декан обещал меня выпиздить к хуям из универа, если на этой неделе не закрою сесию* Zdroj: (Штирлиц @ uaplakal.com, 10/2010) RM

6.4. Допиздеться

66) *Я же бя изначально когда к ней на свиданку собирался ехать — решил допиздеться с охранником что б пройти с ней в месте (типо она моя сестра). Охранник полный долбоеб! В итоге нихуя не договорился чтоб пропустить ее к себе в общагу.* Zdroj: (БаяН @ 0pk.ru, 11/2011) RM

6.5. Опизденеть

67) *Прочитал и опизденел. Настолько этот образ мыслей стал мне чуждым.* Zdroj: (Stas Bratus @ fido7.ru.pickup, 01/2004) RM

6.6. Остопиздеть

68) *К 2004 году Кучма окончательно народу остопиздел, а поскольку он ассоциировался с ПР (хоть те и отнекивались, что в итоге оказалось правдой) получилось протестное голосование за Ющенко.* Zdroj: (Alex Mizrahi @ alt.russian.z1, 12/2011) RM

6.7. Отпиздить

69) *Главное — не попасться продавицам, а то отпиздят швабрами и сдадут ментам, а менты — вообще все козлы и шакалы, ну про них и говорить нечего.* Zdroj: Владимир Козлов. Каникулы (2002) KRJa

6.8. Пиздеть

70) *Потом ничего. Пошла домой. — Ты пиздишь, что это так, погулять. Ты хочешь ее выебать. Целку сломать. — А если и хочу, что тут такого? Ты все завидуешь и злишься, потому что ты еще мальчик.* Zdroj: Владимир Козлов. Гопники (2002) KRJa

6.9. Пораспиздить

71) *Ну Anton Chigur Властьмуцие когда видят такой народ, потому и думают, что есть только один шанс, всё пораспиздить, этих уже не спасти. С таким народом по любому всему пизда.* Zdroj: https://www.youtube.com/watch?v=eEImPbUD_o [5. 5. 2016]

72) ... возможным выделить охуенные деньги из бюджета, большую часть их пораспиздить, а на оставшееся построить нечто одноразовое, ... Zdroj: <http://lj.rossia.org/users/allan999/3338181.html?nc=6> [5. 5. 2016]

6.10. Спиздить

73) *Восемьдесят семь тысяч триста пятьдесят пять рублей. Именно столько денег спиздил у меня Аэрофлот 19 августа.* Zdroj: Артемий Лебедев @ ЖЖ, 09/2010 RM

74) *Чё это за пень спиздивший песню у Пилота?* Zdroj: https://vk.com/video-1466_5513438 [25. 6. 2016]

7. Хуй

7.1. Вхуярить

75) *Надейся на самого себя, и не верь никчёмным словам даже тех людей, которых ты считал близкими, в какой то момент тебе скорей всего сразу «вхуярят нож в живот» или отвернуться.* Zdroj: (Vlad Vlad @ vkontakte.ru, 04/2011) RM

7.2. Вхуячить / вхуячивать

76) *В отличие от унылых Патриарших прудов, Чистые пруды душевные, красивые и навевают всякие мысли. Только вот этот ресторанчик, который вхуячили прямо внутрь пруда — конкретный беспредел, неприятно.* Zdroj: (andeadd @ ЖЖ, 07/2011) RM

77) *В сентябре я уже доказал себе, что могу вхуячивать, как энерджайзер. Теперь пора сделать это привычкой!* Zdroj: (Skech @ wordpress.com, 11/2008) RM

7.3. Захуярить

78) *Сука еще раз ответите на мой блог я вас точно захуярю.* Zdroj: (Кирия @ mail.ru, 08/2011) RM

7.4. Охуеть

79) *Судя по вашим охувшим лицам, вы слегка удивлены* Zdroj: RM

80) *Охуев от невезения Джейк начинает пить и становится бомжом.* Zdroj: http://pikabu.ru/story/slomay_sebe_mozg_2575042 [23. 6. 2016]

7.5. Остохуеть

81) *Ебучий диплом! Как же он остохуел! Простите за нецензурную брань...* Zdroj: (Sonneschko @ diary.ru, 05/2007) RM

7.6. Отхуячить

82) *Кто будет материться в церкви, того я палкой отхуячу!* Zdroj: RM

7.7. Расхуярить

83) #94849638 *Втр 09 Июн 2015 06:45:26 Нетипичные нейролептики жри. Меня расхуярило с 1 таблетки.* Zdroj: <http://a2ch.ru/2015/06/09/medik-kun-kakovy-shansy-vypila-esli-ebanut-tabletok-antidepressantov-s-94849442.html> [5. 5. 2016]

84) *тупые запросы@guglepta что делать если хочется набухаться расхуярить что-нибудь высказать все что думаешь но ты девочка* Zdroj: <https://twitter.com/guglepta/status/697084551106060288> [5. 5. 2016]

7.8. Хуевничать

85) *хуевничать Мой дом не такой, как у вас, бревенчатый, мой дом воздушный, хрустальный, скрытый в сумраке голубеющего раннего утра... Милый друг мой живет рядом со мною, друг, которому я писал о голубом доме всю свою жизнь, — рядом со мною, мне говорить больше нечего... Утро: скифы жарят сало на сковородке и, поставив на лежанке, едят с черным хлебом... — Ешь, Михаил, чего упираешься, не хуевничай в Божьем храме. Освобонитесь, пожалуйста, где бы наша ни была, все народное, мы не считаемся! ешьте, ешьте. 13 Февраля.* Zdroj: М. М. Пришвин. Дневники (1919) KRJa

7.9. Хуякнуть

86) *В таком случае, сюда бы Троцкого. — Упаси бог. Этого жидяру, эту блядь, я бы его убил канделябром. Я даже поискал бы чего потяжелее, чтобы его по голове хуякнуть. — А кого из членов большевистского правительства ты бы не удавил? — Пожалуй, Андропова. — Душителя диссидентов?* Zdroj: Венедикт Ерофеев. Интервью (1968-1990). KRJa

7.10. Хуярить

87) *Долго думал над тяготами выбора — уходить мне на работу в банк или делать с тобой журнал? Так ничего и не придумал. Вроде жить надо сегодняшним днем, то есть стремиться к нормальным заработкам (жена, дите). А вроде жить надо творчеством — то есть сочинять прозу и прочие тексты хуярить (Лилька, ох, Лилька). Твой дрюк Димон. Был тут у уролога. Молоденькая медсестричка смотрела на меня равнодушно и заботливо.* Zdroj: Маша Трауб. «Умный еврей» (2009) KRJa

8. Kompozita ve slovním základu

8.1. От-/ хуесосить

88) *Ну как тут не возникнуть желанию отхуесосить такого ретивого модератора?* Zdroj: (sxnarod.com, 05/2011) RM

8.2. Долбоебничать

89) *Капай фурацилиновый спирт 1-2 раза в день, мне такое прописывали. Но вообще лучше перестать долбоебничать, и пойти к врачу,...* Zdroj: <http://arachan.net/7323412.html> [5. 5. 2016]

90) *Ну раз парень понял и осознал свои ошибки, то я думаю у него есть шанс все вернуть на круги своя и не долбоебничать.* Zdroj: http://pikabu.ru/story/pikabuzhtsyi_podderzhite_menya_esli_vam_bezrazlichno_ne_m_inusuyte_pozhaluysta_424757?dv=1 [5. 5. 2016]

8.3. Хуеплетничать

- 91) *Я ненавижу пиздаболов, которые только и могут пиздеть всякую хуету. Не нравится, что-то вали отсюда. Или попробуйте изменить к лучшему. А не хуеплетничать и пиздаболить здесь.* Zdroj: <http://hatewall.ru/tag/74/page/435> [5. 5. 2016]
- 92) *И почему веселее? Хуйню сморозим. Библия и так достаточно кровожадна и лулзлова, почитай для начала прежде чем хуеплетничать.* KesameShakigake24.Dec.201410:16 Zdroj: <http://joyreactor.cc/post/1720169> [5. 5. 2016]

8.4. Пиздаболить

- 93) *Я ненавижу пиздаболов, которые только и могут пиздеть всякую хуету. Не нравится, что-то вали отсюда. Или попробуйте изменить к лучшему. А не хуеплетничать и пиздаболить здесь.* Zdroj: tamtéž
- 94) *Я не буду пиздаболить// А ответственно скажу// Что поздравить нашу Олю// С женским праздником спешу* Zdroj: [№ 48535 28 февраля 2011 г.] <http://www.rzhunemogu.ru/Content.aspx?ContentType=16&Teg=8%20%EC%E0%F0%F2%E0> [26. 6. 2016]

8.5. хуевертить

- 95) *Мамаши, и давно ваш ёба...ый пиз...юк такое хуевертить начал?! - Доктор, а вы точно детский психолог* Zdroj: <http://www.abirvalg.net/forum/showthread.php?p=1116381> [26. 6. 2016]
- 96) *Под конец же плешивый пидорас начал хуевертить так, что по факту Россия оказалась в международной изоляции, а экономика на грани краха.* Zdroj: [Бу аноним GB London at 29,Oct,14 12:10] <http://demotivation.me/od8mprinhm8vpic.html> [26. 6. 2016]

Příloha II

Klasifikace námi sebraného materiálu podle společného významu

Slovesa s významem fyzické agrese až likvidace, význam úderu, vrazit:

вьебать (3), *взьебать* (7, 8), *возьебать* (9), *переебать* (43,44), *вмандячить* (57), *впиздячить* (63), *расхуярить* (84), *хуякнуть* (86) *ебануть* (21) *ебать* (17) а *выебывать* (12), *заебашиить* (35), *заебенить* (36), *приебать* (46, 47), *разьебать* (49), *елдать* [?] (55), *вмандячить* (57), *отпиздить* (69), *вхуярить* (75), *захуярить* (78), *отхуячить* (82)

Slovesa s významem pohybu,

вьебаться (4), *отьебаться* (42), *сьебать(ся)* (50,51), *уёбывать*(53,54)

Slovesa s významem pojícím se s popisem mluvního aktu

пиздеть (70), *выпиздеться* (64), *допиздеться* (66), *пиздаболить*(93,94), *хуеплетничать* (91,92)

Slovesa s významem popisu psychické stránky člověka (pocity, postoje, změna psychického stavu):

ебать (16, 18, 19, 20), *остопиздеть* (68), *остохуеть* (81), *опизденеть* (67), *охуеть* (79,80), *заебать(-ся)* (25-34,) *замудить* (59), *надебать* (39), *расхуярить* (83)

Slovesa s významem získat, dosáhnou něčeho, přidat, dodat:

надебать (37,38), *доебаться* (13,14), *приебать* (45)

Slovesa s významem ztratit, promeškat:

проебать (48), *проебать* (48),

Slovesa s významem získat výhodu na úkor někoho:

наебать (40), *оебать* (41)

Slovesa s významem chovat se (jako, jakým způsobem) [bližší význam určen obvykle kořenem\ kontextem]

блядовать (1), *блядствовать* (2), *хуевничать* (85), *долбоебничать* (89), *хуевертить* (95,96)

Slovesa s významem kárat, utlačovat, sankcionovat

выебать (10,11), *выебывать* (12), *ебать* (17), *выпиздить* (65)

Slovesa s významem urazit, dotknout se něčí cti, překročit míru trpělivosti

доебаться (15)

Slovesa s významem požití, konzumace (zpravidla o alkoholu a léčivech)

ебануть (22, 23, 24)

Slovesa s významem zkazit:

убать (52),

Slovesa s významem připevnit, (nevhodně) umístit:

мандячить (58), *вхучить* (76)

Slovesa s významem rozkrást, bezúčelně utratit:

пораспиздить (71,72), *спиздить* (73, 74),

Slovesa s významem činit, produkovat:

вхуячивать (77), *хуярить* (87)

Sloveso s významem nechovat se adekvátně:

долбоебничать (90)

Slovesa bez jednoznačného významu, slovní hříčky:

елдать (56), *мудиться* [?] (60) – делать, мучиться || *перемудить* (61),

домудить(62) zřejmě shodný význam jako s kořenem *еб-*

Slovesa s výhradně obscénním významem:

отхуесосить (88)